

بەشێک لە پەیامەکانی نوور

مرۆڤ و ئیمان

بەدیعوززەمان

سەعیدی نوورسی

دایناوە

فارووق ڕەسووڵ یەحیا

کردوویە بە کوردی

منتدى إقراء الثقافي

بەشێك لە پەیامەکانی نوور

وتەی بیست و سێهەم

مرۆڤ و ئیمان

بەدیعوززەمان

سەعیدی نوورسی

دایناوە

فارووق ڕەسووڵ یەحیا

کردوویە بە کوردی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٤﴾ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ﴿٥﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾

(التين: ٤-٦)

(ئەم وتەیە بریتی‌یە لـە دوو باس)

باسی یەکەم

(لە نێوان هەزاران لایەنی جوانیی "ئیمان"دا، تەنها پێنج دانەیان لە ناوەندی پێنج خاڵدا، ڕوون دەکەینەوە)

● **خاڵی یەکەم:**

مرۆڤ بەهۆی ڕووناکیی "ئیمان"ەوە بەرەو بڵندترین پلە بەرز دەبێتەوە. بەمەش نرخ و بایەخێکی ئەوتۆی دەست دەکەوێت کە وای لێ دەکات شایانی بەهەشت بێت. بەڵام ئەگەر ڕێی "کوفر" بگرێتەبەر، ئەوا بەهۆی ئەو تاریکی‌یەی کە لەو ڕێگایەدا هەیە، بەرەو نزمترین پلە دادەبەزێتە خوارەوە و دەکەوێتە بارێکی ئەوتۆ کە وای لێ دەکات شیاوی دۆزەخ بێت.

هۆی ئەمە دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە "ئیمان" بە پەیوەستێکی قایم و پتەو، مرۆڤ بە خوای خۆیەوە دەبەستێت و، پەیوەندیی لەگەڵ خوای گەورەدا بۆ پەیدا دەکات. چونکە ئیمان، لە ڕاستیدا، پەیوەندی کردنە لەگەڵ خوای گەورەدا. لەبەر ئەوەی مرۆڤ بەهۆی ئیمانەوە و لەو ڕووەوە کە: "سنعەتی خوای کردگارە و، نیشانەی نەخش و نیگاری ناوە جوانەکانی پەروەردگاری تێدا دەردەکەوێت"، ئەوا نرخ و ڕێزێکی تابڵێیت گەورەی دەست دەکەوێت.

بەلام "کوفر" ئەو پەیوەندی و نیسبەت پەیدا کردنە دەپچڕێت و، تاریکی‌یەکەشی ئەو سنعەتەی خواوەندی کردگار دادەپۆشێت و نایهێلێت. بەم کارەش لە نرخی مرۆڤ دادەگرێت و تەنها لە لایەنە ماددی‌یەکەیدا دەیهێلێتەوە. خۆ ماددە، لەبەر ئەوەی شتێکی فانی و لەناوچووە و ژیانیشی کاتی‌یە، ئەوا بایەخی بۆ دانانرێت و وەك "نەبوو" وایە.

وا ئەم نهێنی‌یە بە نموونەیەك ڕوون دەکەینەوە:

نرخی ماددە لەچاو نرخی سنعەتی مرۆڤ و مەودای چاکیی ئەو سنعەتەدا جیایە. ئەوەتا هەندێ جار دوو نرخەکە یەکسانن و، جاری وایش دەبێت کە ماددە لە خودی سنعەتەکە بەنرختر دەبێت و، هەندێ جاریش ماددەیەکی ئاسن نرخێکی هونەری و جوانکاریی تابلێیت بەرزی دەبێت و، هەندێ جاری تریش سنعەتێکی زۆر نایابی دەگمەن نرخی ملیۆنان لیرەی دەست دەکەوێت، با لە ماددەیەکی زۆر سادە و ساکاریش بێت. خۆ ئەگەر ئەم سنعەتە نایابە ببرێتە بازاڕی پیشەسازە وریا و لێزانەکان و، وەستا لێهاتووە کارامە و ناودارەکەشی بناسن، ئەوا نرخی دەگاتە یەك ملیۆن لیرە. هەر هەمان سنعەتی نایاب گەر - بۆ نموونە - ببرێتە بازاڕی ئاسنگەران، لەوانەیە هیچ کەسێك نەیکرێت. بەلکو لەوانەیە هەر هیچ کەسێك لێی نەچێتە پێشەوە.

مرۆڤیش بە هەمان جۆرە! سنعەتی نایابی خواوەندی کردگارە و، بەرزترین و ناسکترین موعجیزەی توانستی پەروەردگارە. چونکە خواوەندی کردگار کردوویەتی بە پیشانگای دەرخستنی هەموو درەوشانەوەکانی ناوە جوانەکانی خۆی و، خولگەی هەموو نەخش و نیگارە بێ وێنەکانی و، نموونەیەکی پوخت و بچووکی گشت بوونەوەران.

جا ئەگەر نووری ئیمان لەم مرۆڤەدا جێگیر ببێت، ئەوا ئەو نووره سەرجەم نەخش و نیگارە پڕ لە دانایییەکانی خواوەند لە مرۆڤدا، دەردەخات و دەیشیانخاتە بەردەستی خەڵکی تاکو بیانخوێننەوە. ئیتر مرۆڤی ئیماندار بیریان لێ دەکاتەوە و، دەیانخوێنێتەوە و، لە خۆیدا بە تەواوی هەستیان پێ دەکات و، کەسانی تریش دەخاتە خوێندنەوەیان. واتە: وەك ئەوە وایە بڵێت: "من سنعەت و بەدیهێنراوی کردگاری مەزنم. بڕوانن چۆن چاکە و میهرەبانیی ئەوم تێدا دەردەکەوێت".

بەم واتایانە و هاوچەشنیان سنعەتی پەروەردگار لە مرۆڤدا دەردەکەوێت و بەرجەستە دەبێت.

کەواتە ئەم ئیمانەی کە بریتی‌یە لە پەیوەندی بەستن لەگەڵ خواوەندی کردگاردا، هەموو شوێنەوارەکانی سنعەتی ئەو کردگارە لە مرۆڤدا دەردەخات. ئیتر هەتا ئەو سنعەتەی پەروەردگار دیارتر و ئەو ئاوێنەیەی کردگاریش بریقەدارتر بێت، نرخی مرۆڤ زیاتر دەردەکەوێت. ئەم مرۆڤەی کە لە ڕواڵەتدا گرنگی‌یەکی ئەوتۆی نی‌یە، کەچی بەم ئیمانە وای لێ دێت پلەی هەرە بەرزی نێوان بەدیهێنراوان بەدەست بهێنێت، چونکە بەمە شایانی گوفتاری خواوەند و، شەرەفمەندی میوانیی پەروەردگار دەبێت لە بەهەشتدا.

بەڵام ئەگەر کوفر - کە لە ڕاستیدا پەیوەندی پچڕاندنە لەگەڵ خواوەندا - دەستی بگاتە دڵی مرۆڤ، ئەوا ئەو کاتە هەرچی واتا و ناوەرۆکی نەخش و نیگارە پڕ لە دانایییەکانی ناوە جوانەکانی خواوەند هەن، هەموویان دەکەونە تاریکی‌یەوە و نامێنن. ئنجا خوێندنەوەیان مەیسەر نابێت. چونکە ئەو کاتە بە بۆنەی لەبیرچوونەوەی کردگار لە لایەن ئەو مرۆڤەوە، هیچ کام لەو لایەنانەی مرۆڤ کە دەڕواننە کردگاری مەزن، نازانرێن، بەڵکو

پشــت هەڵدەکەن و، زۆربەی نیشــانەکانی سنعەتی بەنرخی پـڕ لــە واتــا و نەخش و نیگارە مەعنەوی‌یە بـەرزەکانیش، نـامێنن و لـەناودەچن. ئەوانەشیان کە دەمێننەوە و بەچاو دەبینرێن، ئەوا دەدرێنە پاڵ هۆکارە بێ بایەخەکانی وەك "سروشت" و "ڕێکەوت"..

ئیتر بـەم جۆرە هیـچ کـام لـەو نیشـانە بەنرخانـە نـامێنن. چونکـە ئـەو کاتـە هەریەکە لەو گەوهەرە درەوشـاوانە دەبن بـە شووشـەیەکی ڕەش و تـاریك و، نرخ و بایەخی تەنهـا لـە مـاددە ئـاژەڵ ئاسـاکەیدا دەمێنێتـەوە. خـۆ وەك وتمـان نـرخ و بـەها و بـەروبوومی مـاددەش لەوەدایـە خاوەنەکـەی، کـە لـە هــەموو بەدیهێنراوان دەستکورت و بەدبەخت‌ترە، ژیانێکی هەندەکیی کـەم و کـورت بباتە سەر، ئنجا لە کۆتاییدا نامێنێت و دەڕوات.

بـەم جۆرە، "کوفـر" چییـەتیی مـرۆڤ دەڕووخێنێـت و، لــە گەوهــەرێکی بەنرخەوە دەیگۆڕێت بە خەڵووزێکی بێ نرخ!

● **خاڵی دووهەم:**

هەروەك "ئیمان" ڕووناکی‌یەکی وایە مرۆڤ ڕووناك دەکاتـەوە و، هـەموو نووسراوەکانی خوای گەورەی تێدا بەرجەستە دەکات و، دەیانخاتە بەرچاوی بینـەران و خــوێنەران.. بە هـەمـان جـۆر، گشـــت بوونـــەوەرانیش ڕوونـاك دەکاتەوە و، چەرخەکانی پێشین و ئایندەش لە تاریکی ڕزگار دەکات.

بۆ ڕوونکردنەوەی ئەم نهێنی‌یە، نموونەیەك دەهێنینەوە و، لەمەشدا پشت بە یەکێك لە نهێنی‌یەکانی ئەم ئایەتە پیرۆزە دەبەستین کە دەفەرموێ:

﴿اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾ (البقرة:٢٥٧).

لە ڕووداوێکی ئەندێشەییدا دوو چیای سەختی بـەرزم دی کـە بەرامبـەری یەکتر بوون و، پردێکیش سەر لوتکەی هەردوو کیانی بە یەکەوە بەستبوو. ژێر

پردەکەش شیوێکی قووڵ بوو. منیش لەسەر ئەو پردە ڕاوەستابووم و، دنیاش لە هەموو لایەکەوە هێندە تاریکی دایپۆشیبوو کە بە تەواوی شت نەدەبینرا!

ئاوڕم بە لای ڕاستی خۆمدا دایەوە، گۆڕستانێکی گەورەم لە تاریکاییەکی بێ سنووردا دی. واتە وام بە خەیاڵدا هات..

پاشان سەیری لای چەپم کرد. وەك بڵێیت چەندین شەپۆلی سەختی وام دی کە پڕ بوون لە کارەساتی گەورە و سەرسووڕهێنەر و، لەوەدا بوون هێرشم بۆ بهێنن و پەلامارم بدەن..

سەیری ژێر پردەکەم کرد، قووڵاییەکی بێ بنك هاتە بەرچاوم!

منیش بۆ ئەم هەموو تاریکاییانە تەنها چرایەکی دەستیی کزم پێ بوو، کە خستمەکار، بارێکی سامناکم بەدی کرد! چونکە لە هەموو جێیەکدا، تەنانەت لەم لا و لەو لا و ئەوسەری پردەکەشدا چەندین تارمایی و جڕوجانەوەر و شێر و دڕندەم دی. خۆزگەم دەخواست ئەو چرایەم هەر نەبوایە کە ئەو هەموو بوونەوەرە سامناکانەی بۆ دەرخستم! چونکە ڕووناکیی چراکەم بۆ هەرلایەك ئاراستە بکردایە، هەمان سامناکیم دەبینی. لە دەروونەوە خەمی زۆرم خوارد و، بەدەم خەفەتەوە وتم:

"ئەم چرایەم لێ بوو بەهۆی گیروگرفت"..

ئیتر ڕقم لێی هەڵسا و فڕێم دا و شکا!

کە فڕێم دا بەر سویچی گڵۆپێکی کارەبایی مەزن کەوت! لە پڕ ئەم گڵۆپە داگیرسا و هەموو بوونەوەرانی ڕووناك کردەوە و، پەردەی تاریکیی لادا و بە یەکجاری نەما و، ئەو ڕووناکییە هەموو لایەکی گرتەوە و، ڕاستی و حەقیقەتی هەموو شتێك بە جوانی و ڕوونی دەرکەوت.

بینیم ئەو پردە هەڵواسراوە سامناکە، شەقامێکە لەناو دەشتاییەکدا..

گۆڕستانە مەزنەکەی لای ڕاستیش چەند کۆڕێکی زیکر و تەهلیلە و ڕێز و

خزمەتگوزاری و خواپەرستین کە بە سەرپەرشتی و لە ژێر چاودێریی چەند مرۆڤێکی نوورانیدان لە چەندین باخچەی سەوز و جواندا کە خۆشی و ڕووناکی‌یان تێدا دیارە و بەختەوەری و خۆشی بە دڵان دەبەخشن.. ئەو شیوە قووڵ و کارەساتە سەرسووڕهێنەر و ڕووداوە سەیرانەی لای چەپیش، چەند چیایەکی پڕ لە درەختی سەوزی جوانن کە مرۆڤ پڕ بەدڵ حەز دەکات سەیریان بکات و، لە پشتی ئەم چیا و شاخانەشەوە میوانخانەیەکی مەزن و باخچە و سەیرانگایەکی دڵڕفێنی لێیە..

بەڵێ، بە خەیاڵ وام دی..

ئەو بوونەوەرە سامناك و جڕوجانەوەرە دڕندانەش کە لە پێشدا بینیمن، لە ڕاستیدا چەند زیندەوەرێکی ماڵی و ڕامکراوی وەك حوشتر و مانگا و بزن و مەڕ بوون. ئیتر لەم کاتەدا ئەم ئایەتەم خوێندەوە کە دەفەرموێ:

﴿اللهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُماتِ إِلى النُّورِ﴾.

ئنجا لەبەر خۆمەوە وتم: "الحمد لله على نور الايمان".

پاشان لەو ڕووداوە ئەندێشەییە بێدار بوومەوە.

ئەو دوو چیایە: سەرەتا و کۆتایی ژیانن، واتە جیهانی سەر زەوی و بەرزەخن. پردەکەش: ڕێگای ژیانە. لای ڕاست: سەردەمی ڕابوردووە و، لای چەپیش: ئایندەیە. ئەو چرا دەستی‌یەش: خۆویستیی مرۆڤە کە بە خۆیدا دەنازێت و، شانازی بە زانیاری‌یەکانیەوە دەکات، ئەو زانیاری‌یانەی کە بە جۆرێکی وان گوێ بۆ سرووش(وەحی)ی خواوەند ناگرن. دڕندە و جڕوجانەوەرەکانیش: بوونەوەر و ڕووداوە سەیر و سەرسووڕهێنەرەکانن.

جا ئەو مرۆڤەی کە پشت بە خۆویستی و لەخۆ بایی‌بوونی دەبەستێ و دەکەوێتە ناو داوی تاریکیی بێ ئاگایی و، دووچاری کوت و زنجیری کوشندەی گومڕایی بووە، ئەو کەسە، وەك حاڵەتی یەکەمی ڕووداوە

ئەندێشەییەکەی من وایە. چونکە لە ڕووناکی‌یە کزەکەی ئەو چرایەدا، کە زانیاریی لە ڕێ لادەر و ناتەواوی گومڕاییە، ڕابوردوو وەك گۆڕستانێکی گەورەی تاریك دەبینێت و، ئایندەشی هێندە تاریك دێتە بەرچاو، کە سەرجەم کارەساتە ناخۆشەکانی تێدا دێن و دەڕۆن و، هەموو ئەم کارانەش دەداتە دەستی ڕێکەوتی کتوکوێر. بوونەوەران و ڕووداوەکانیش، کە هەریەکەیان فەرمانبەری گوێڕایەڵن لە لای پەروەردگارێکی دانای میهرەبان، ئەو بە دڕندەی خوێن مژیان دەزانێت. کەواتە فەرمانی ئەم ئایەتە پیرۆزەی بەسەردا دەسەپێت کە دەفەرموێ:

﴿والَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُم الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ﴾ (البقرة:٢٥٧).

بەڵام ئەگەر ڕێنمایی خواوەند بەدەم مرۆڤەوە بێت و، ئیمان ڕووناکیی خۆی بە دڵی ئەو مرۆڤە بگەیەنێت و، فیرعەونایەتیی دەروونی بشکێت و، گوێ بۆ قورئانی پیرۆز ڕابگرێت، ئەوا ئەو مرۆڤە، وەك حاڵەتی دووهەمی ڕووداوە ئەندێشەییەکەم وایە، سەرجەمی بوونەوەران بە وێنەی ڕۆژی ڕووناك لە بەرچاویدا ڕوون دەبنەوە و، هەموو جیهان بە یەك دەنگ دەڵێن:

﴿اللهُ نُورُ السَّموَاتِ والأَرضِ﴾ (النور:٣٥).

ئیتر ئەو کاتانەی ڕابوردوو گۆڕستانێکی گەورە نابن (وەك وای بە خەیاڵدا دەهات) بەڵکو هەریەکە لە چەرخەکانی ڕابوردوو - وەك بە بەسیرەت (بینایی دڵ) دەبینرێت - پڕە لە ئەرك و فەرمانبەریی بەندایەتی بە پێشەوایەتیی یەکێك لە پێغەمبەران، یان چەند کەسێك لە خواناسان. چونکە هەر یەك لەمانە ئەو فەرمانبەری‌یە بەرزە بە جوانترین و تەواوترین شێوە بەڕێوە دەبات و بڵاوی دەکاتەوە و لەناو خەڵکیدا پایە و بنچینەکانی دادەمەزرێنێت.

پاشان کە ئەم حەشاماتە زۆر و ڕۆح پاکانە ئەرکی سروشتی و فەرمانبەریی ژیانیان کۆتایی پێ دێت، بەدەم "الله أکبر" وتنەوە بەرەو چەندین پلەی بلند دەڕۆن و، بەرز دەبنەوە و، دەچنە ئەودیو پەردەی ئایندەوە.

هەر ئەم مرۆڤە کە ئاوڕ بە لای چەپدا دەداتەوە، بە دووربینی ئیمان لە دوورەوە و لە پشتی چەندین ئالوگۆڕی بەرزەخ و قیامەتەوە، کە وەك چیاکان مەزنن، چەندین کۆشکی بەختەوەریی ناو باخچەکانی بەهەشت دەبینێت، کە میوانداریی خواوەندی میهرەبانی بە چەشنێکی فراوانی بێ کۆتایی تێدا ساز کراوە. بەمە دڵنیا دەبێت کە هەرچی کارەساتی گەردوونیی وەك زریان و بوومەلەرزە و تاعوون و هاوچەشنیان هەن، هەر هەموویان کار پێ سپێرراو و فەرمانبەری گوێڕایەڵن. ڕەشەبای بەهار و باران و هاوچەشنیان کە لە ڕواڵەتدا ناشیرین و خەمناك دیارن، ئەم بە ڕاستی دەیانبینێت و، بۆی دەردەکەوێت کە ئەوانە مایە و خولگەی چەندین دانایی ورد و جوانن، بە ڕادەیەك کە مردن بە پێشەکیی ژیانێکی هەتاهەتایی و، گۆڕیش بە دەرگای بەختەوەریەکی هەمیشەیی دەبینێت..

لاکانی تر بۆ خۆت لەگەڵ ئەم نموونەیەدا بەراورد بکە و لێکیان بدەرەوە.

● خاڵی سێهەم:

"ئیمان" هەروەك "ڕووناکی"یە، بە هەمان جۆر "هێز"یشە. چونکە ئەو مرۆڤەی کە ئیمانی تەحقیقیی دەست دەکەوێت، دەتوانێت پشت بە ئیمانەکەی ببەستێ و بەرەنگاری گشت بوونەوەران بێتەوە و لە تەنگانەی ڕووداوەکان ڕزگاری ببێت..

ئیتر بەوپەڕی دڵنیاییەوە سواری کەشتیی دەریابڕی ناو شەپۆلە سەختەکانی ژیان دەبێت و، بێ ترس و بیم دەڕوانێتە دەوروبەری و دەڵێت: "توکلت علی الله" و، ئەرکە قورسەکانی ئەستۆی بە ئەمانەت دەداتە دەستی

توانستی خاوەن توانای ڕەها کە خوای گەورەیە. بەم جۆرە، بە دڵنیایی و ئاسانی و ئاسوودەییەوە ڕێی ژیانی دنیا دەبڕێت تا دەگاتە بەرزەخ، لەوێ دەحەوێتەوە. ئنجا دەتوانێت لەوێوە بەرز بێتەوە و بەرەو بەهەشت بفڕێ و، بڕواتە ناو بەختەوەریی هەمیشەیی.

بەڵام ئەگەر مرۆڤ بەو جۆرە پشتی بە خوای گەورە نەبەست، ئەوا نەك هەر ناتوانێ بفڕێت، بەڵکو ئەو کۆڵە قورسانەی ژیان زیاتر قورسی دەکەن و بەرەو نزمترین پلە دایدەبەزێنن.

کەواتە "ئیمان" داخوازی "تەوحید"ە.. تەوحیدیش مرۆڤ دەگەیەنێتە ئەوەی خۆی "تەسلیم"ی خواوەند بکات.. ئەم خۆ تەسلیم کردنەش "تەوەککول" واتە: پشت بەخوابەستن، دەهێنێتە دی.. ئنجا تەوەککولیش ڕێگا بۆ "بەختەوەریی" هەردوو دنیای مرۆڤ ئاسان دەکات!

وا گومان نەبەیت کە تەوەککول دەسبەرداربوونە لە هۆکارەکان بە تەواوی، نەخێر.. بەڵکو بریتی‌یە لەوەی کە مرۆڤ بزانێت هۆکارەکان چەند پەردەیەکن بەسەر ڕووی دەستی توانای خوای گەورەدا دادراونەتەوە، دەبێ چاودێری بکرێن. ئەم چاودێری و دەست پێوەگرتنەش جۆرە نزا و پاڕانەوەیەکی عەمەلی‌یە لە خوای کردگار. کەواتە، پاش ئەمە، داوای هاتنەدیی ئەنجامەکان تەنها لە خواوەند دەکرێت و، سوپاسگوزاری و ستایش هەر تەنها بۆ ئەو دەبێت.

ئەو مرۆڤەی کە پشت بە خوا دەبەستێت و ئەوەش پشتی پێ نابەستێت، وەك دوو پیاو وان کە هەر یەکەیان کۆڵێکی یەکجار قورسی لەکۆڵ نا و، بلیتیان بڕی و سواری کەشتی‌یەکی مەزن بوون. هەرکە سەرکەوتن، یەکێکیان کۆڵەکەی خۆی دانا و لەسەری دانیشت و چاودێریشی دەکرد. ئەوی تریان ئەوەندە لەخۆبایی و نەفام بوو، ئەمەی نەکرد.. پێیان وت:

– (کۆڵە قورسەکەت دابنێ، با بۆ خۆت بحەوێیتەوە)!

– وتی: (نەخێر، داینانێم.. دەترسم کۆڵەکەم لەناوبچێت.. من خۆم بەهێزم.. گوێ بە کۆڵ هەڵگرتن نادەم.. چی بە کۆڵمەوەیە دایناگرم)!

بۆ دووهەم جار پێیان وت:

– (کاکی برا! ئەم کەشتی‌یە میری‌یە ئەمینەی کە ئێمەی تێدایـن، لە هەموومان بەهێزترە و لە ئێمە زیاتر دەتوانێت پارێزگاریی خۆمان و شتومەکمان بکات. دوور نی‌یە لە هۆش بچیت و خۆت و کۆڵت بکەونە ناو دەریاکەوە. ئەمە سەرەڕای ئەوەی کە تۆ وردە وردە وزە و توانات نامێنێت و بێ هێز دەبیت، پشتی لاواز و ئەستۆی بێ هێزت لەمە زیاتر توانای هەڵگرتنی ئەو کۆڵەیان نی‌یە کە دەم بەدەم لە قورس بووندایە. خۆ ئەگەر کەشتیوان بەم شێوەیە بتبینێت، بە شێتت دەزانێ و دەرت دەکات و، دەڵێت: "ئەمە خیانەتکارە، کەشتی‌یەکەمان بە تاوانبار دادەنێت و گاڵتەمان پێ دەکات"..

ئیتر بەم جۆرە و بەهۆی ئەم خۆ بە گەورە زانینەی کە لە ڕاستیدا لاوازیی تێدا شارراوەتەوە – وەك مرۆڤی خاوەن بەسیرەتی بینا دەیبینن – و بەم لەخۆ بایی بوونەشت کە کۆڵەواریی تێدایە و، بەم مەرایی کردنەش کە ڕیاکاری و زەلیلیی لە دووتوێدایە، خۆت دەکەیتە گاڵتەجاڕی خەڵکی و مایەی پێکەنین و گاڵتە و گەپیان. نابینیت هەموان بۆت دەڕوانن و بە کەم سەیرت دەکەن و پێت پێدەکەنن)؟!

ئەم هەژارە، دوای ئەوەی کە ئەم گوفتارەی بیست، ژیریی هاتەوە بەر و، کۆڵەکەی داگرت و لەسەری دانیشت و، وتی:

(سوپاس بۆ خوای گەورە.. خوا لێت ڕازی بێت، لە ماندوویی و سووکی و بەندی و گاڵتەی خەڵك، ڕزگارت کردم).

دەسا ئەی ئەو مرۆڤەی کە لە "پشت بە خوا بەستن"ە دوورە!

تۆیش وەك ئەم پیاوە ژیریت بهێنەرەوە بەر و، پشت بە خوای گەورە بەستە، تاکو لە پێویستی و، دەست گرتنەوە لە بوونەوەران و، ترس و بیمی ڕووداوەکان، دەرباز بییت و.. لە ڕیاکاری و، گاڵتەی خەڵك و، بەدبەختیی هەمیشەیی و، کۆت و زنجیری گوشارەکانی دنیا، خۆت ڕزگار بکەیت.

● خاڵی چوارەم:

"ئیمان" لە ڕاستیدا مرۆڤ دەکات بە "مرۆڤ"، بەڵکو دەیکات بە پادشای بوونەوەران! لەبەر ئەوە، کارمەندی و فەرمانبەریی سەرەکیی مرۆڤ "ئیمان بوونە بە خوا و پاڕانەوەیە لێی".. بەڵام کوفر مرۆڤ دەکات بە ئاژەڵێکی دڕندەی بێ توانا و دەستەوسان.

وا لێرەدا و لە نێوان هەزاران بەڵگەدا، یەك دانە بەڵگەی ڕوون و بێ گومان لەسەر ئەم مەسەلەیە دەهێنینەوە. ئەو بەڵگەیەش بریتی‌یە لە جیاوازیی هاتنەدنیای مرۆڤ لەچاو ئاژەڵدا..

بەڵێ، جیاوازیی نێوان مرۆڤ و ئاژەڵ لە هاتنە دنیایاندا، بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە مرۆڤ تەنها بە "ئیمان" دەگاتە پلەی مرۆڤایەتیی ڕاستەقینە. چونکە کاتێ ئاژەڵ دێتە دنیا، وا دێت وەك بڵێیت لە جیهانێکی تردا کامڵ کرا بێت. دەبینیت بەپێی توانای خۆی، بە تەواوی و کاملی دەنێررێتە دنیا. ئەوەتا لە ماوەی دوو سەعات، یان دوو ڕۆژ، یان دوو مانگدا هەموو مەرجەکانی ژیان و، پەیوەندی‌یەکانی بە بوونەوەرانی ترەوە و، یاساکانی ژیانی فێر دەبێت و، ئەمەش بۆی دەبێت بە بەهرەیەکی بەردەوام.

بۆ نموونە: "چۆلەکە" یان "هەنگ" لە ڕێی ئیلهام و ڕێنمایی خواوەندەوە، فێری گوزەران و هەڵسوکەوتی ژیان دەبێت و، لە ماوەی بیست ڕۆژدا ئەوەندە شت فێر دەبێت کە مرۆڤ مەگەر بە بیست ساڵ ئنجا بەدەستی

بهێنێت! چونکە ئەرك و کارمەندیی سەرەکیی ئاژەڵ خۆ پێگەیاندن و کامڵ بوون و بەرزبوونەوە نییە بەهۆی فێربوونی زانست و، پاڕانەوە و داوای یارمەتیش نییە لە ڕێی دەربڕینی دەستەوسانی و کۆڵەوارییەوە. بەڵکو فەرمانبەری و ئەرکی سەرەکی و ڕاستیی ئاژەڵ ئەنجامدانی ئەو کارانەیە کە لە توانایدایە. واتە: "بەندایەتیی عەمەلی"یە.

بەڵام مرۆڤ بە پێچەوانەوەیە، کاتێ دێتە دنیا پێویستی بە زانینی هەموو شتێکە. چونکە هیچ شتێك لە یاساکانی ژیان نازانێت، تەنانەت مرۆڤی وا هەیە لە ماوەی بیست ساڵدا هەموو مەرجەکانی ژیانی فێر نابێت، بەڵکو لەوانەیە بە درێژایی تەمەنی پێویستی بە زانست و فێربوون بێت.. ئەمە سەرەڕای ئەوەی کە کاتێ دێتە دنیا لەوپەڕی لاوازی و کۆڵەواریدایە، بە ڕادەیەك کە دوای دوو ساڵ تەمەن ئنجا دەتوانێت لەسەر پێ ڕابوەستێ و، لە دوای تەمەنی پازدە ساڵی نەبێت لەوانەیە چاك و خراپ و سوود و زیان لە یەك جیا نەکاتەوە و، ناتوانێت سوود و بەرژەوەندییەکانی ژیان بۆ خۆی بهێنێتەدی و زیانەکانیشی لە خۆی دوور بخاتەوە، گەر لە ژیانی کۆمەڵایەتیی مرۆڤدا بەشدار نەبێت.

لەمەوە بۆمان ڕوون دەبێتەوە کە فەرمانبەریی سروشتیی مرۆڤ خۆ کامڵ کردنە بە دوو شت: بە "فێربوون" واتە سەرکەوتن و بەرزبوونەوە لە ڕێی دەستخستنی زانست.. بە "پاڕانەوە"ش لە ڕێی بەندایەتییەوە. واتە بەوەی مرۆڤ لە خۆیدا هەست بکات و بپرسێت:

(ئایا من بە میهرەبانی و بەزەیی کێ ئاوا بەم جۆرە چاودێرییە دانایانە چاودێری دەکرێم؟! بە سەخاوەت و بەخشندەیی کێ بەم پەروەردە ئاوێزانەی سۆز و میهرەبانی ئاوا پەروەردە دەکرێم؟! بە چاکە و بەخششی کێ وا بەم شێوە ڕۆزیدانە نەرمونیانە ڕۆزیم پێ دەدرێت)؟!

ئەم مرۆڤە ئیماندارە دەبینێت فەرمانبەریی ڕاستەقینەی لەوەدایە کە بە زمانی هەژاری و کۆڵەواریی خۆی، لە خواوەندی فریادڕەس بپاڕێتەوە و، بە نزا و لاڵانەوەش پێداویستی‌یەکانی لێ داوا بکات. تاکو ئەو پێداویستی‌یانەی کە ئەم دەستی بە یەك لە هەزاریان ناگات، خواوەند هەموویانی بۆ بهێنێتەدی.

ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت کە کارمەندی و فەرمانبەریی سەرەکیی مرۆڤ:

فڕین و بەرزبوونەوەیە بە دوو باڵی "کۆڵەواری و هەژاری" بەرەو پلەی بەرزی "بەندایەتی"!

کەواتە بۆیە مرۆڤ هێنراوەتە ئەم جیهانە، تاکو بە "زانین" و "پاڕانەوە" پێ بگات و کامڵ ببێت. چونکە بەپێی چییەتی و توانای مرۆڤ، هەموو شتێکی ڕووی لە زانستە و هۆگریەتی. بناغە و کانگا و ڕووناکی و گیانی هەموو زانستێکی ڕاستەقینەش "ناسینی خوای گەورە"یە. هەروەك بناغەی ئەم بناغەیەش "باوەڕبوونە بە خوای گەورە".

جا لەبەر ئەوەی مرۆڤ لە ژیاندا دووچاری چەندین جۆری لەژمارە بەدەری گیروگرفت و هێرش هێنانی دوژمنانی دەبێت، چونکە لەوپەڕی کۆڵەواریدایە و.. چەندین داواکاری و پێداویستیی زۆریشی هەن، لەگەڵ ئەوەشدا لەوپەڕی هەژاریدایە.. ئەوا فەرمانبەریی سروشتی و سەرەکیی مرۆڤ، لە دوای "ئیمان"، "پاڕانەوە"یە. چونکە کاکڵە و بناغەی پەرستن پاڕانەوەیە. هەروەك منداڵ کە لە هێنانەدیی ئاواتەکانی و ئەنجامدانی مەبەستەکانیدا، کە دەستی پێیان ناگات، دەستەوسان و کۆڵەوارە و، ناچار پەنا دەباتە بەر گریان یان داوای مەبەستەکەی دەکات. واتە بە زمانی بێ توانایی و دەستەوسانی‌یەکەی - چ بە دەم چ بە کردەوە - دەپاڕێتەوە و، لەم ڕێیەشەوە بە مەرامەکەی دەگات..

مرۆڤیش کە نەرمونیانترین و هەژارترین و کۆڵەوارترینی زیندەوەرانە، وەك ئەو منالە لاوازە وایە، چار نی‌یە دەبێ هانا بەرێت بۆ لای خواوەندی میهرەبان و، یان بە گریان - کە لاوازی و دەستەوسانی‌یەکەی دەردەبڕێت - یان بە پاڕانەوە - کە هەژاری و پێویستی‌یەکانی دەگەیەنێت - خۆی بهاوێتە بەردەستی. بەمەش شوکرانەبژێریی ئەو بەدەنگەوەهاتن و فریاکەوتن و کار بۆ ئاسان کردنانەی خواوەند ئەنجام دەدات. دەنا گەر مرۆڤ وەکو منالی لەخۆبایی نەفام بڵێت: "من دەتوانم ئەم هەموو شتانە ژێردەست بخەم و، بە بیرکردنەوەی خۆم بەسەریاندا زاڵ بیم" کە لە ڕاستیدا هەزاران جار لە سەرووی توانا و وزەی خۆیەوەن، ئەم کارە - لە ڕاستیدا - ناشکوریی نیعمەتەکانی خوایە و، تاوانێکی گەورەیە و، دژی سروشتی مرۆڤایەتی‌یە و، دەبێت بەهۆی ئەوەی کە خۆی شایانی سزایەکی سەخت بکات.

● **خاڵی پێنجەم:**

هەروەك ئیمان داخوازی "نزا و پاڕانەوە"یە و، دەیکات بە هۆیەك لە نێوان ئیماندار و خوای خۆیدا.. هەروەك سروشتی مرۆڤیش بەوپەڕی توندی داخوازیەتی و تابڵێیت ئارەزوومەندیەتی.. هەروەك ئەمە وایە، خوای گەورە خۆیشی داوای هەمان شت لە مرۆڤ دەکات و، دەفەرموێ:

"ئەگەر دوعاکانتان نەبێت ئێوە چ بایەخێکتان هەیە"؟:

﴿قُلْ ما يَعْبَؤُ بِكُمْ رَبّي لَوْلا دُعاؤُكُمْ﴾ (الفرقان:٧٧).

﴿أُدعُونـي أَسْتَجِبْ لَكُم﴾ (غافر: ٦٠).

ئەگەر بڵێیت:

(زۆر جار ئێمە لە خوای گەورە دەپاڕێینەوە، بەڵام پاڕانەوەکانمان گیرا نابن، هەرچەندەش ئەم ئایەتە گشتی‌یە و بە ڕوونی و ئاشکرا دەفەرموێ: هەموو پاڕانەوەیەك گیرایە)؟

وەڵام:

گیرابوونی نزا و پاڕانەوە(استجابة الدعاء) جیایە لە "قبووڵ بوونی"!

چونکە هەموو پاڕانەوەیەك گیرا دەبێت، بەڵام قبووڵ کردنی پاڕانەوە و هاتنەدیی داواکاری‌یەکە پەیوەستە بە دانایی خواوەند خۆیەوە.

بۆ ئەمە نموونەیەك دەهێنینەوە:

وا دابنێ منالێکی نەخۆش دەبرێتە لای پزیشکێك، منالەکە هاوار دەکات و دەڵێت:

- "دکتۆرا سەیرم بکە بزانە چیمە".

پزیشکەکەش دەڵێت:

- بەسەرچاو.

منالەکە دەڵێت:

- "ئەو دەرمانەم بدەرێ".

لێرەدا ئەو پزیشکە بەپێی دانایی خۆی و بەگوێرەی بەرژەوەندیی نەخۆشەکە، هەمان دەرمان، یان یەکێکی لەوە باشتری دەداتێ. یاخود هیچ دەرمانێکی بۆ دەستنیشان ناکات.

خواوەندی گەورەش - ولله المثل الأعلى- بە هەمان جۆرە. چونکە لەبەر ئەوەی دانای ڕەهایە و لە هەموو دەمێکدا ئامادەیە و بۆ بەندەکانی دەڕوانێت، ئەوا نزای بەندەکانی گیرا دەکات. بەم گیراکردن و ئامادەبوونەشی نامۆیی و بێزاریی بەندەکەی ناهێڵێت و لە بریی ئەوە هیوا و دڵنیایی دەداتێ و بێزاریی لەسەر لادەبات. ئنجا یان ئەوەیە خوای گەورە یەکسەر پاڕانەوەکەی قبووڵ دەکات و داواکاری‌یەکەی دەهێنێتەدی، یان لەوە باشتری پێ دەبەخشێت. یان هیچیان ناکات. هەموو ئەمانەش بەپێی داخوازیی "دانایی" پەروەردگار خۆی، نەك بە گوێرەی ئارەزووی خۆسەپێنەر و ئاواتی بەدی ئەو بەندەیە!

هەروەها "پاڕانەوە" یەکێکە لە جۆرەکانی بەندایەتی بۆ خوای گەورە. دیارە بەروبووم و سوودەکانی بەندایەتیش لە دوارۆژدان، نەك دنیا. ئامانج و داواکاری‌یەکانی دنیا، "کاتی" ئەو پاڕانەوانەن، نەك "ئامانج"یان.

بۆ نموونە: "نوێژەبارانێ" یەکێکە لە جۆرەکانی خواپەرستی، باران نەبارین "کات"ی ئەو پەرستنەیە. کەواتە ئەو بەندایەتی و پاڕانەوەیە بۆ باران بارین نی‌یە. خۆ ئەگەر ئەم پەرستنە تەنها بەو نیازە ئەنجام بدرێت، شایانی قبووڵ بوون نابێت! چونکە بە پاکی و بێگەردی و نیازی ڕەزامەندیی خوای گەورە نەکراوە.. هەروەها خۆرئاوابوون ڕاگەیاندنە بۆ "کات"ی نوێژی شێوان و، ڕۆژ و مانگ گیرانیش "کات"ی نوێژی ڕۆژ و مانگ گیرانن. واتە خوای گەورە لەو کاتانەدا داوا لە بەندەکانی دەکات بە بۆنەی گیرانی نیشانەی ڕۆژ (خۆر) و نیشانەی شەو (مانگ) کە دوو نیشانەن ئاماژە بۆ مەزنیی خوای گەورە دەکەن، جۆرە بەندایەتی‌یەکی تایبەتی ئەنجام بدەن. دەنا ئەم پەرستنە بۆ دەرکەوتنی مانگ و خۆر نی‌یە، کە لای گەردوونناس شتێکی زانراوە.

هەروەك ئەمە لەم نوێژانەدا وایە، بە هەمان جۆر، بێ بارانیش "کات"ی نوێژەبارانێ‌یە و، زۆربوونی بەلا و موسیبەت و پەرەسەندن و دەستەڵات پەیدا کردنی خراپکاری و شتە زیانبەخشەکان، "کات"ی چەند پاڕانەوەیەکی تایبەتین. چونکە لەو کاتانەدا مرۆڤ هەست بە دەستەوسانی و هەژاریی خۆی دەکات و، بە نزا و پاڕانەوە هانا دەباتە بەر دەرگانەی خواوەندی گەورە و خاوەنی توانستی ڕەها..

جا ئەگەر لەگەڵ ئەم پاڕانەوە توندوتیژەدا خواوەند ئەو بەلا و موسیبەت و خراپکاری‌یانەی دوور نەخستەوە، ئەوا ناوترێت: پاڕانەوەکە گیرا نەبووە. بەڵکو دەوترێت: کاتی پاڕانەوەکە تەواو نەبووە و هێشتا بەردەوامە.

خۆ ئەگەر خوای گەورە بە چاکە و بەخششی خۆی ئەو بەلا و گرفتەی لەسەر هەلگرت، ئەوا کاتی پاڕانەوەکە تەواو بووە. کەواتە بەوەدا دەرکەوت: "پاڕانەوە" یەکێکە لە نهێنی‌یەکانی خواپەرستی و بەندایەتی.

بەندایەتیش دەبێ پاك و بێگەرد بێت و، تەنها بە نیازی ڕەزامەندیی خوای گەورە ئەنجام بدرێت، بەوەی کە مرۆڤ لە ڕێی پاڕانەوەکەیەوە هانا بەرێت بۆ لای پەروەردگار و، دەستەوسانی و کۆڵەواریی خۆی بۆ دەرببڕێت و، دەست نەخاتە ناو کاروباری پەروەردگاریێتیی خوای گەورەوە، یان ڕەخنەی لێ نەگرێت. بەڵکو هەموو کارێکی تەسلیمی ئەو بکات و پشتی پێ ببەستێت و، لە دانایی ئەو دڵنیا بێت و، میهرەبانیی خواوەند تاوانبار نەکات و لێی نائومێد نەبێت.

بەڵێ، بە ئایەتە ڕوونەکانی قورئان چەسپاوە کە بوونەوەران هەریەکەیان لە ڕێی تەسبیحات و بەندایەتی و سوژدەی تایبەتیی خۆیانەوە، لە باری تەسبیحات کردنداان بۆ خوای گەورە. بەم بارودۆخە لەژمارەبەدەرەی بەندایەتیی بوونەوەران، ڕێگاکانی نزا و پاڕانەوە دەردەکەون، کە چەند ڕێگایەکن مرۆڤ دەگەیەننە سایەی پەروەردگارێکی مەزن.

جا ئەم پاڕانەوانەش یان لە ڕێی زمانی توانا و لێهاتنەوەن، وەك پاڕانەوەی تێکڕای ڕووەك و زیندەوەران کە هەریەکەیان لە خواوەندی بەخشندە داوای شێوە و وێنەیەکی تایبەتی دەکات کە بەشێکی لە ناوە جوانەکانی خواوەندی تێدایە..

یان لە ڕێی زمانی پێداویستیی سروشتیی ئەو شتەوەن، وەك پاڕانەوەکانی هەموو جۆرەکانی زیندەوەران لە بارەی ئەو پێداویستی‌یانەیان کە دەستیان پێیان ناگات، ئیتر هەر زیندەوەرێك بە زمانی پێویستیی سروشتیی خۆی یان

لـه ڕێـی هۆکارەکانی بەردەوامیی "بوون"ی - کە وەك ڕۆزیی ئەو وایـە - پێویستییەکانی لە خواوەندی بەخشندە داوا دەکات..

یان لـە ڕێـی زمانی "ناچاری"یەوە، وەك پاڕانـەوەی ئـەو کەسـەی کـە لـە تەنگانـەدایە و بەوپەڕی لالانـەوەی بەکوڵ لـە خـوای گـەورەی پـارێزەر و پەنهان و یارمەتیدەر دەپاڕێتەوە. بگرە پێویستییەکانی تەنها لەو پـەروەردگارە میهرەبانە داوا دەکات کە پێداویستیی ئەم ناهێڵێت و پەنای دەدات.

ئەم سێ جۆرە پاڕانەوەیە، مەگەر شتێکیان بێتەڕێ کە ببێت بەهۆی قبـووڵ نەبوون، دەنا هەر قبووڵ دەبن.

جۆری چوارەمی پاڕانەوە، پاڕانەوەکانی ئێمەن. ئەمانەش دوو جۆرن:
یەکێکیان بە کردار و حاڵ دەبێت و، ئەوی تریان بە دڵ و زمان.

بۆ نموونـە: بەکارهێنانی هۆکارەکـان دوعایـە بـە کـردار. هەرچـەندەش هۆکارەکان ئەو شتە دروست ناکەن کە خۆیان هۆی دروسـت بوونـی ئـەون، بەڵکو ئەم بەکارهێنانەی هۆکارەکان بۆ ئەوەیە کە مرۆڤ لـە بارێکی وەهـادا بێت کە شیاوی ڕەزامەندیی خوا بێت کاتێ بە زمانی حاڵ لێی دەپاڕێتەوە. بـە ڕادەیـەك کـە "زەوی کێڵانـدن" بـە لێدانـی دەرگـای گەنجینـەی میـهرەبانیی خواوەند دادەنرێت!

جـا لەبـەر ئـەوەی ئـەم چەشـنە پاڕانەوەیـەی کـە بـە کـردار دەردەبڕێـت ڕاستەوخۆ ڕووی لـە ناونیشـانی نـاوی "الجـواد"ی خـوای گەورەیـە، ئـەوا زۆربەی جار دەستی بە ڕووەوە نانرێت و قبووڵ دەکرێت.

بەشـی دووهـەمیش کـە بـە دڵ و زمانـە، واتـە کـە بریتییـە لـە داواکردنـی هاتنەدیی ئەو خواستانەی کە بە مرۆڤ نایەنەدی و دەستی پێیان ناگـات، ئـەوا گرنگترین لایـەن و ڕووی ئـەم جۆرە پاڕانەوەیـە و، نـەرمونیانترین ئامـانج و،

بەتامترین بەروبوومی لەوەدایە کە ئەو کەسەی دەپاڕێتەوە، هەست دەکات یەکێك هەیە گوێی لە ختوورەی دڵی بێت و، دەستی بە هەموو شتێك بگات. دەزانێت ئەو کەسەی کە لێی دەپاڕێتەوە دەتوانێت هەموو هیوا و ئاواتەکانی بۆ بهێنێتە دی و، بەزەیی بە دەستەوسانی و کۆڵەواریەکەی ئەمدا بێتەوە و، دڵی هەژاریەکەشی بداتەوە.

دەسا ئەی مرۆڤی بێ دەستەڵاتی هەژار!

نەکەیت دەست لە کلیلی گەنجینەی ئەو میهرەبانیە فراوانە و، سەرچاوەی ئەو هێزە توند و پتەوە هەڵبگریت کە "پاڕانەوە"یە لە خوای گەورە! نەخێر، بە توندی دەستی پێوە بگرە، با بەرەو بڵندترین پلەی مرۆڤایەتی بەرز ببیتەوە و پاڕانەوەی هەموو بوونەوەرانیش بکە بە بەشێك لە پاڕانەوەکەت و، خۆیشت بکە بە بەندەیەکی هەمەکی و وەکیلێکی گشتیی بوونەوەران کاتێ کە دەڵێیت: ﴿إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ و، جوانترین بوونەوەری نرخێنراوی ئەم گەردوونە بە.

* * *

باسی دووهەم

(ئەم باسە بریتی‌یە لە پێنج سەرنج لە بارەی
بەختەوەری و بەدبەختیی مرۆڤەوە)

لەبەر ئەوەی "مرۆڤ" لە جوانترین شێوەدا بەدی هێنراوە و، تەواوترین توانا و لێهاتوویی پێ بەخشراوە، ئەوا لەم گۆڕەپانی تاقیکردنەوەیەی دنیایدا، دەتوانێت بڕواتە ناو چەندین پلە و پایەی بەرز و نزمی یەك لە دوای یەکەوە و، هەر لە بەندیخانەی: "أسفل سافلين"ەوە هەتا باخچەکانی: "أعلى عليين" و، هەر لە گەردیلەوە تا دەگاتە گەلەستێرەکان و، هەر لە زەوی‌یەوە تا عەرش، دەتوانێت بە پلەکاندا سەربکەوێت یان دابەزێت. چونکە بواری پلەکانی سەرکەوتن و دابەزینی ئەو دوو ڕێگایەی لە بەردەمدا والا کراوە.

بەم جۆرە، مرۆڤ لە شێوەی موعجیزەی توانستێك و، ئەنجامی بەدیهێنانێك و، سەرسووڕهێنەریی سنعەتێکدا، نێرراوەتە سەر زەوی.

وا لێرەدا و لە نێوان "پێنج سەرنجی ورد"دا نهێنی‌یەکانی ئەم سەرکەوتنە جوان و، دابەزین و کەوتنە خوارەوە سامناکانە ڕوون دەکەینەوە:

● سەرنجی یەکەم:

مرۆڤ پێویستیی بە زۆربەی جۆرەکانی بوونەوەرانە و، پەیوەندییەکی بەتینی لەگەڵیاندا هەیە. دەبینیت پێداویستییەکانی بە هەموو لایەکی جیهاندا بڵاو بوونەتەوە و، هیوا و ئاوات و ئارەزووەکانیشی تا ئەبەد درێژ و بەردەوامن.

هەروەك داوای تاقە گوڵێك دەکات، داوای بەهارێکی ڕەنگینی فراوانیش دەکات.. هەروەك حەزی لە سەوزایی و باخچەیەکی جوان و دڵڕفێنە، ئارەزوومەندی بەهەشتی هەمیشەییشە.. هەروەك لە تاسەی بینینی خۆشەویستێکیدایە، لە تاسەشدایە بۆ بینینی خواوەندی جوان و شکۆمەند و مەزن لە بەهەشتدا.. هەروەك پێویستی بە کردنەوەی دەرگای ژوورێکە بۆ بینینی هاوڕێیەکی خۆشەویستی کە لەو ژوورەدا بێت، هەر بەو جۆرەش پێویستی بە سەردانی جیهانی بەرزەخە کە لە سەدا نەوەدونۆی هاوەڵ و خۆشەویستانی تێدایە.. هەروەها پێویستیشی بە هانابردنە بۆ دەرگانەی خواوەندی بەتوانا، ئەو خوایەی کە دەرگای فراوانی گەردوون دادەخات و دەرگای دواڕۆژی پڕ لە شتی سەرسووڕهێنەر دەکاتەوە و، دنیا لادەبات تاکو دواڕۆژ لە جێگایدا دابنێت، بۆ ئەوەی ئەم مرۆڤە هەژارە لە ئازاری جودایی هەمیشەیی ڕزگار بکات.

جا مادەم ئەمە حاڵی مرۆڤە، ئەوا پەرستراوی ڕاستەقینەی ئەو، تەنها ئەو کەسەیە کە هەموو کارێکی بەدەستە و گەنجینەی هەموو شتێکی لە لایە و، چاوی لە هەموو شتێکە و، خاوێنە لە جێگا و ئامادەی هەموو شوێنێکە و، لە ناتەواوی و کۆڵەواری و بێ دەستی دوورە و، خاوەن توانا و، شکۆمەندە و، میهرەبان و جوانە و، کامڵ و دانایە. چونکە کەس ناتوانێت

پێداویستی‌یەکانی مرۆڤێکی خاوەن ئاواتی لەڕادەبەدەر بهێنێتەدی و دابین و دەستەبەریان بکات بۆی، مەگەر کەسێك کە خاوەنی زانینێکی گشتیی بێ سنوور و توانایەکی لەبن نەهاتوو بێت. کەواتە جگە لەو کەسی تر شایانی پەرستن نی‌یە.

دەسا ئەی مرۆڤ! ئەگەر باوەڕ بە خوای تاك و تەنیا بهێنیت و، تەنها بەندەی ئەو بیت، ئەوا پلەیەکی بەرزت لە سەرووی پلەی هەموو بوونەوەرانەوە دەستگیر دەبێت. دەنا ئەگەر پشت لە بەندایەتیی ئەو هەڵبکەیت و خۆتی لێ گێل بکەیت، ئەوا دەبیت بە بەندەیەکی سەرشۆڕی ڕسوا لە بەردەم بوونەوەرە لاواز و کۆڵەوارەکاندا!

خۆ ئەگەر بە خۆویستی و توانای خۆت بنازیت و، واز لە "پاڕانەوە" بهێنیت و پشت بە خوا نەبەستیت و، خۆت بە گەورە بگریت و، لە ڕاستە شەقامی حەق و ڕاستی لابدەیت، ئەوا لە ڕووی چاکەکاری و ئەنجامدانی کاری باشەوە لە مێرووله و هەنگ لاوازتر دەبیت و، لە ڕووی کاولکاری و خراپکاریشەوە لە چیا قورستر و لە تاعوون زیانبەخشتر دەبیت.

بەڵێ، تۆی مرۆڤ دوو لایەنت هەیە:

یەکەمیان:

لایەنی بەدیهێنان و، بوون و، چاکە و، ئیجابییەت و، کارکردن.

ئەوی تریان:

لایەنی کاولکاری و، نەبوون و، شەڕ و، سەلبییەت و کارتێکراوی.

سەبارەت بە لایەنی یەکەمەوە، کە لایەنی بەدیهێنانە، تۆی مرۆڤ لە چۆلەکە و هەنگ بێ تواناتر و لە مێش و جاڵجاڵۆکەش لاوازتریت.

بەڵام سەبارەت بە ڕووی دووهەمەوە، کە لایەنی کاولکاری‌یە، ئەوا دەتوانیت زەوی و چیا و ئاسمانەکان تێپەڕ بکەیت و، ئەو ئەرکەی کە ئەوان

لە دەستی هەڵهاتن، تۆ بیخەیتە ئەستۆی خۆت. بەمەش دەرفەت و بازنەیەکی فراوانتر بەدەست دەهێنیت، چونکە کاتێ کە خێر و چاکە ئەنجام دەدەیت، تەنها بەپێی فراوانیی وزە و توانای خۆت و ئەندازەی هەوڵ و تەقالا و هێزت کارەکانت ڕادەپەڕێنیت. بەڵام ئەگەر خراپە و کاولکاری ئەنجام بدەیت، ئەوا خراپکاری‌یەکەت دەتەنێتەوە و پەرە دەسێنێت و فراوان دەبێت.

بۆ نموونە:

"کوفر" خراپە و کاولکاری و بەدرۆخستنەوەیە. بەڵام ئەم تاکە خراپەیە، سەری لە: بێ نرخ زانین و سووکایەتی پێکردنی گشت بوونەوەرانەوە دەردەچێت و، پووچەڵ کردنەوە و ئینکاریی هەموو ناوە جوانەکانی خوای گەورەی تێدایە. هەروەك ئەنجامیشی سووکایەتی و نرخ دانەنان دەبێت بۆ مرۆڤایەتی. چونکە لەبەر ئەوەی بوونەوەران چەند نووسراوێکی پەروەردگار و چەند ئاوێنەیەکی خواوەند و چەند فەرمانبەر و کار پێ سپێرراوێکن لە لایەن خوای گەورەوە، ئەوا هەریەك لەم بوونەوەرانە پلەیەکی بەرز و فەرمانبەری‌یەکی پڕ واتایان هەیە.

"کوفر" سەرەڕای ئەوەی کە ئەم بوونەوەرانە لە پلە و پایەی کار پێ سپێرراوی و فەرمانبەری و بەندایەتی دادەگرێت، لەگەڵ ئەوەشدا فڕێیان دەداتە پلەی نزمی گاڵتەجاڕی و ڕێکەوتەوە. ئنجا بەهۆی ئەو لەناوچوون و نەمانەی کە دێتە ڕێیان و، بەهۆی کاولکاری و زیانداان هیچ نرخێکیان تێدا نامێنێت. ئەم نەمان و لەناوچوونەش بوونەوەران تێکدەدەن و، هەڵیان دەوەشێننەوە و، دەیانکەن بە چەند ماددەیەکی بێ نرخ و فانی و نەزۆك و بێ سوود و بێ بایەخ و لەناوچوو..

لە هەمان کاتدا "کوفر" دان بە ناوە جوانەکانی خوای گەورەدا نانێت و خۆی گێل دەکات لێیان، ئەو ناوانەی کە لەسەر ڕووی ئاوێنەکانی گشت

بوونەوەراندا جوانی و نەخش و نیگاریان دەردەکەوێت و دەدرەوشێتەوە، بە ڕادەیەکی وا کە ئەوەی پێی دەوترێت: "مرۆڤایەتی" و قەسیدەیەکی هۆنراوی پڕ لە داناییە، بە وردی و جوانی هەموو درەوشانەوەکانی ناوە جوان و پاك و پیرۆزەکانی خواوەند ئاشکرا دەکات و، موعجیزەی توانستێکی سەرسووڕهێنەرە کە وەك تۆوی درەختێکی هەمیشەیی وایە.. ئەم "مرۆڤایەتی"یە، لەو شێوە زیندووەی کە بە هۆیەوە بەسەر چیا و زەوی و ئاسمانەکاندا سەرکەوت و، بەم بۆنەیەوە ئەمانەتی هەرە مەزنی خستە ئەستۆی خۆی و، فەزڵی بەسەر مەلائیکەتاندا درا و گەیشتە ئەوەی خاوەنی پلەی جێنشینی بێت.. "کوفر" دەچێ مرۆڤایەتی لەم شێوە زیندووە و لەم پلە و پایە بەرزەوە دادەگرێت و فڕێی دەداتە چەند پلەیەکی هێندە نزم کە لە هی سووکترین و نزمترین پلەی هەر بوونەوەرێکی دەستەوسان و لاواز و هەژار و فانی، نزمتر بێت. بەڵکو فڕێی دەداتە پلەی نزمی بێ نرخترین شێوەی ناشیرینەوە کە بە زوویی دەڕوات و لەناو دەچێت.

پوختەی ئەم قسانە ئەوەیە کە:

دەروونی بەدخوازی مرۆڤ (النفس الأمارة بالسوء) لە لایەنی "خراپە" و "شەڕ" و کاولکاریەوە، دەتوانێت تاوانی لەڕادەبەدەر و بێ سنوور ئەنجام بدات. بەڵام لە لایەنی "خێر" و ئەنجامدانی کاری "چاکە"وە، توانا و وزەی یەکجار جوزئی و کەمە. چونکە مرۆڤ دەتوانێت بە یەك ڕۆژ خانوویەك بڕووخێنێت، کەچی ناتوانێت لە سەد ڕۆژدا بنیاتی بنێت!

بەڵام ئەگەر مرۆڤ واز لە خۆویستی بهێنێت و، داوای خێر و چاکە و بوون لە خوای گەورە بکات و، پشت بە یارمەتیدانی ئەو ببەستێ و، هەموو کارێك بگێڕێتەوە بۆ ئەو خوایە و، لە خراپە و کاولکاری دوور بکەوێتەوە و، شوێن ئارەزووەکانی دەروونی نەکەوێت و، بە تەواوی ببێت بە بەندەیەکی

ڕاست و تۆبەکاری خواوەند و، هەردەم لە داوای لێبووردن و زیکری خوادا بێت، ئەوا ئەو کاتە واتای ئەم ئایەتە پیرۆزەی تێدا دەردەکەوێت، کە دەفەرموێ:

﴿يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ﴾ (الفرقان: ٧٠).

ئەو کاتەش ئەو توانا و لێهاتنە مەزنەی کە بۆ خراپکاری هەیەتی، بۆ چاکەکاری هەڵدەگەڕێتەوە و، نرخی ﴿أحسن تقويم﴾ بەدەست دەهێنێت و، بەرەو "أعلى عليين" دەفڕێت و بەرز دەبێتەوە.

دەسا ئەی مرۆڤی بێ ئاگا!

سەیری چاکە و بەخششی خوای گەورە بکە.. لە کاتێکدا "دادگەری" داخوازی ئەوەیە کە یەك خراپە بە سەد بنووسرێت و، یەك چاکەیش بە یەکێك، یان هەر نەنووسرێت، چونکە خێر و بەرژەوەندییەکەی بۆ خودی مرۆڤ دەگەڕێتەوە.. کەچی خوای گەورەی بەتوانا "خراپە" بە یەکێك و، "چاکە"ش بە دە چەندانە، تا دەگاتە حەفتا، یان حەوت سەد، یان حەوت هەزار چەندانەی ئەو "یەك" دانە چاکەیە دەنووسێت!

کەواتە لەم سەرنجەوە تێبگە لەوەی کە چوونە ناو دۆزەخ لە سزای کردەوەی خراپدا، یەکپارچە دادگەرییە و، چوونیش بۆ ناو بەهەشت تەنها چاکە و میهرەبانی و بەخششێکی خواوەندی میهرەبانە.

● **سەرنجی دووهەم:**

دوو لایەن لە مرۆڤدا هەن:

یەکەمیان: لایەنی خۆویستییە، کە تەنها بەندە بە ژیانی دنیاوە. ئەوی تریان: لایەنی بەندایەتییە بۆ خوای گەورە، کە لایەنێکە تا ئەبەد دەخایەنێت و درێژە دەکێشێت.

سەبارەت بە لایەنی یەکەم، مرۆڤ بەدیهێنراوێکی هەژارە، چونکە سەرمایەی ئەو لە بارەی ئەو ویستە هەندەکی‌یەی کە هەیەتی، شتێکی تابلێی کەمە و وەك تاڵەموویەك وایە.. توانایشی تەنها بەدەستهێنان(الکسب)ە لە سنوورێکی لاوازدا.. ئەوەندەش لە ژیاندا بەشی هەیە کە ژیانەکەی وەك بلێسەیەك وایە و، بە زوویی و خێرایی دەکوژێتەوە.. لە تەمەنیشدا خاوەنی ماوەیەکی کەم خایەن و کتوپڕە و.. لە "بوون"یشدا دارای تەنها جەستە و لەشێکی ئەوتۆیە کە بە خێرایی دادەڕزێت..

لەگەڵ ئەمانەشدا.. "مرۆڤ" دانە و تاکێکی نەرم و ناسکی لاوازە لەناو چەندین تاك و جۆری لەژمارەبەدەری ڕیزبەستووی ناو چینەکانی بوونەوەراندا.

بەڵام سەبارەت بە لایەنی دووهەمی مرۆڤەوە، بە تایبەت لە ڕووی دەستەوسانی و لاوازی‌یەکەیەوە کە دەڕوانێتە "بەندایەتی"یەکەی بۆ خوای گەورە، دەرفەتێکی فراوان و گرنگی‌یەکی گەورەی هەیە. چونکە بەدیهێنەری دانا لە ناوەرۆك و گەوهەری مرۆڤدا دەستەوسانی‌یەکی گەورەی بێ کۆتایی و، هەژاری‌یەکی زۆری بێ سنووری داناوە، تاکو ئەم مرۆڤە ببێت بە ئاوێنەیەکی گشتی و تابلێی فراوان بۆ دەرکەوتن و درەوشانەوە لەڕادە بەدەرەکانی خواوەندی "بە توانای میهرەبان" کە توانا و میهرەبانی‌یەکەی کۆتایی نی‌یە و، خواوەندی "دەوڵەمەندی بەخشندە" کە دەوڵەمەندی و بەخشندەییەکەی هەرگیز تەواو نابێت.

بەڵێ، مرۆڤ وەك "تۆو" وایە. ئەوەتا لە لایەن "قودرەت"ی خوای گەورەوە چەندین ئامێری مەعنەوی بە "تۆو" بەخشراون و، لە لایەن "قەدەر"یشەوە نەخشەیەکی ورد و گرنگی تێدا دانراوە، تاکو بتوانێت لەناو

خاکدا کاری خۆی ڕاپەڕێنێت و، پاشان گەشە بکات و، لەو جیهانە تەسك و تاریکەوە بۆ جیهانی هەوا و دنیای فراوان و سەربەست بڕوات و، لە پاشاندا بە زمانی "توانا و لێهاتنەکانی" هانا بەرێت بۆ لای بەدیهێنەری خۆی و لێی بپاڕێتەوە، تاکو ببێت بە درەخت و بگاتە ئەو کەماڵەی کە شیاویەتی..

جا ئەگەر ئەم "تۆوە" بەهۆی میزاج و چێژی خراپی خۆی بڕوات ماددەیەکی زیانبەخش بهێنێت و، ئامێرە مەعنەوی‌یەکانی، کە پێی بەخشراون، لە پێناوی ئەو ماددانەدا بخاتە کار، دیارە بێ هیچ گومانێك ئەنجامی ئەم کارەی زۆر ناهەموار دەبێت، چونکە هێندە ناخایەنێت کە بە بێ سوود و دەستکەوتێك بۆگەن دەکات و لە جێی خۆیدا دەڕزێت.

بەڵام ئەگەر ئامێرە مەعنەوی‌یەکانی بۆ فەرمانی تەکوینیی خواوەندی: ﴿فالِقُ الحَبِّ والنَّوى﴾ (الأنعام:٩٥) ملکەچ بکات و بە باشی بەکاریان بهێنێت، ئەوا لەو جیهانە تەسکەی دەردەچێت و دەبێت بە درەختێکی تەواوی بەرداری ڕێکوپێك و، حەقیقەتە بچووك و هەندەکی و گیانە مەعنەوی‌یەکەشی، شێوە ڕاستی و هەمەکی و گەورەکەی وەردەگرێت.

بەڵێ، هەروەك "تۆو" وایە، "مرۆڤ"یش وەهایە.. ئەوەتا لە لایەن "قودرەت" (توانست)ی خواوەندەوە چەندین ئامێری مەعنەویی گرنگ لە ماهییەتیدا دانراون و، لە لایەن "قەدەر"ی خوایشەوە چەندین بەرنامەی ورد و گرانبەهای پێ بەخشراوە..

جا ئەگەر ئەم مرۆڤە لە ویست و تەقدیری خۆیدا بە هەڵەدا بچێت و، ئامێرە مەعنەوی‌یەکانی لە ژێر خاکی ژیانی دنیا و جیهانی تەسك و سنووورداری زەویدا، بۆ ئارەزووی دەروونی خۆی بەکار بهێنێت، ئەوا وەك

تۆوە کە بۆگەن دەکات و دادەڕزێت. دیارە ئەم کارەشی لەبەر لەزەتێکی کەمی نێوان ژیانێکی کورت و کەمخایەنە، کە لە جێگایەکی بچووك و بارێکی ناهەمواری پڕ لە ئازاردا دەیباتە سەر، پاشان "گیان"ی هەژاری ئەم مرۆڤە، ئەرکی لێپرسراویی ئەم ڕەفتارەی دەکەوێتە ئەستۆ و، بە زەرەرمەندی و نائومێدی دنیا بەجێ دەهێڵێت.

بەڵام ئەگەر مرۆڤ، لە ژێر خاکی بەندایەتیدا، سەرپەرشتیی "توانا و لێهاتنی" خۆی بکات و، بە ئاوی زوڵاڵی ئیسلام ئاوی بدات و، ڕووناکیی ئیمانی پێ ببەخشێ و، ئامێرە مەعنەویەکانی بە گوێڕایەڵیی فەرمانەکانی قورئان بەرەو ئامانجە ڕاستەقینەکانیان بەڕێ بخات.. ئەوا بێ گومان ئەو تۆوە چەندین گەڵا و چرۆ و لق و پەلی لێ دەبێتەوە، کە لە جیهانی "میسال" و بەرزەخدا پەل دەهاوێژن و دەمیان بە گوڵ دەپشکوێ و، لەودنیا و لە بەهەشتیشدا نیعمەت و کەمالاتی بێ سنوور بەرهەم دێنن. ئیتر "مرۆڤ" بەمە دەبێت بە تۆوێکی بەنرخی پڕ لە ئامێری ئەوتۆ کە حەقیقەتێکی هەمیشەیی و درەختێکی بەردەوامی تێدا جەم بووە و، دەگۆڕێت بە ئامێرێکی بەنرخی جوان و، بەروبوومێکی پیرۆز و ڕووناکی درەختی گەردوون.

بەڵێ، بەرزبوونەوەی ڕاستەقینەی مرۆڤ لەوەدایە کە دڵ و، نهێنی و، گیان و، ژیری و، تەنانەت ئەندێشە و، گشت ئەو هێزانەی کە پێی بەخشراون، هەموویان ڕووەو ژیانی هەمیشەیی ئاراستە بکات و، هەریەکەیان لە کاری تایبەتیی خۆیدا و، لەو بەندایەتی‌یەی کە لەگەڵیدا دەگونجێت، بخاتە گەڕ.

بەڵام ئەوەی کە گومڕایان، بە گومانی خۆیان، بە بەرزبوونەوە و سەرکەوتنی دەزانن و، لایان وایە پێشکەوتنی مرۆڤ بەوە دەبێت کە خۆی لە

شتی پرووپووچی ژیانی دنیادا نوقم بکات و، له تام و چێژه نزمەکانیدا ڕۆبچێت و، سەر بخاته ناو تام و لەزەته هەندەکی و لەناوچووەکانی و، ئاوڕ بە لای جوانیی بوونەوەران و چێژە هەمیشەییەکانیدا نەداتەوە و، دڵ و ژیری و لایەنە ناسکە مرۆڤانەکانی تری بخاتە ژێر فەرمانی دەروونی بەدخواز و بیانکات بە خزمەتکاری گوێڕایەڵی ئەو دەروونە..

ئەمەی کە ئەوان بە پێشکەوتن و سەرکەوتنی دەزانن، هەرگیزاو هەرگیز سەرکەوتن نی‌یە، بەڵکو کەوتنەخوارەوە و بەربوونەوە و دواکەوتنە!

لە ڕووداوێکی ئەندێشەییدا ئەم ڕاستی‌یەم دی. وا بەم نموونەیە ڕوونی دەکەمەوە:

ڕۆشتمە ناو شارێکی مەزنەوە. لەو شارەدا چەندین کۆشك و تەلار و خانووی گەورە گەورەم دی. لە بەردەم ئەو کۆشك و خانووانەشدا ئاهەنگ و فیستیڤاڵ و شادی، بە شێوەیەك کە سەرنجی مرۆڤیان ڕادەکێشا، ساز کرابوون و، وەکو شانۆ و مەڵهاکان دارای زرق و برق بوون و، بەمە خەڵکیان بۆ لای خۆیان کێش دەکرد. پاشان بە وردی سەرنجم دا، خاوەنی یەکێك لەو کۆشکانەم لە بەردەم کۆشکەکەی خۆیدا دی کە لەگەڵ سەگەکەیدا خەریکی یاری بوو. ئافرەتانیش لەگەڵ لاوانی بیانیدا سەمایان دەکرد و، کیژۆڵە لاوەکانیش گاڵتە و گەپ و یاریی منداڵانیان ساز دەدا و، دەرگاوانی کۆشکەکەش سەرپەرشتیی ئەم حەشاماتەی دەکرد!

ئیتر تێگەشتم لەوەی کە ئەم کۆشکە چۆڵ بووە و، دانیشتووانی هاتوونەتەدەر و، ئیشوکاری تێدا ڕاوەستاوە و، ئەو خەڵکەش کە نیشتەجێی ئەو کۆشکەن و بەو چەشنە نوقمی سەرلێشێواوی بوون، بە تەواوی دەستیان لە ڕەوشت داشۆردووە و ویژدانیان مردووە و، لە بەردەم کۆشکەکەیاندا سەرگەرمی یاری و گاڵتە و گەپن.

پاشان نەختێ بەولاترەوە ڕۆشتم، کۆشکێکی ترم هاتە ڕێ.. سەگێکی نوستووم لەبەر دەرگاکەیدا دی و دەرگاوانی کۆشکەکەش مرۆڤێکی ئازا و لەسەرخۆ بوو. هیچ شتێکی سەرنج ڕاکێشیش لە بەردەم کۆشکەکەدا نەبوو. لەبەر ئەوە سەرم لەم ئارامی و بێ دەنگی‌یە سووڕما، ناچار پرسیارم لە بارەیەوە کرد و، ئنجا ڕۆشتمە ناو کۆشکەکە..

دەبینم دانیشتووانی ئاوەدانیان کردووەتەوە و، هەریەك لە نهۆمی خۆی و، بەوپەڕی دڵخۆشی و پاکی و بێگەردی چەندین کار و فرمانی گرنگ و پڕ لە وردەکاری ئەنجام دەدەن، بە ڕادەیەك کە خۆشی و کامەرانی بە دڵی مرۆڤ ببەخشێت. چەند پیاوێك لە نهۆمی یەکەمدان کاروباری کۆشك بەڕێوە دەبەن و.. لە نهۆمێکی سەرووتردا کچان و منداڵان خەریکی خوێندن و خوێندنەوەن و.. لە نهۆمی سێ‌هەمدا ژنان سەرگەرمی دروومان و نەخش و نیگاری جوانن لەسەر جل و بەرگدا و.. لە دواهەمین نهۆمیشدا خاوەنی کۆشکەکەی لێیە و لەگەڵ پادشادا بە تەلەفۆن لە بارەی دابین کردنی ژیانێکی سەربەست و پڕ دڵنیایی و ئارامی بۆ دانیشتووانی کۆشك دەدوێت، کە هەریەکەیان بەپێی پسپۆڕیی خۆی سەرگەرمی ئەو کار و فەرمانبەری و ئەرکەیە پێی سپێرراوە و لەگەڵ پلە و شان و شکۆیدا گونجاوە.

جا لەبەر ئەوەی هیچ کام لەوان منیان نەدەبینی، ئەوا کەس ڕێی لێ نەگرتم و بەناو هەموو لایەکی کۆشکەکەدا بەوپەڕی سەربەستی گەڕام و، پاشان هاتمە دەرەوە و، بەناو شارەکەدا گەڕام. دەبینم شارەکە هەمووی لەم دوو جۆرە خانووبەرە و کۆشکانەن. کە پرسیارم لە بارەی هۆکاری ئەمەوە کرد، پێیان وتم:

"کۆشکەکانی جۆری یەکەم، کە لە ناوەوە چۆڵن و دەرەوەشیان هەرا و هوریایە و بە ڕووکەش ڕازاوەن، ئەوانە مەڵبەندی پێشەوایانی کوفر و

گومڕایین.. کۆشکەکانی جۆری دووهەمیش نیشتەجێی گەورە ئیماندارانی ئازا و غیرەتمەندن". پاشان لە کۆشەیەکی شارەکەدا کۆشکێکم دی لێی نووسرابوو "سەعید"! سەرم لەوە زۆر سووڕما! کە سەرنجم دا وەك بلێی وێنەی خۆمی تێدا ببینم وا هاتە بەرچاوم! لە سەرسووڕماندا هاوارم کرد و، بەدەم ئەم هاوارەوە هاتمەوە هۆشی خۆم و لەو ئەندێشەیە بێدار بوومەوە!

دەمەوێ ئەم ڕووداوە ئەندێشەییە، بە یارمەتیی خوا، لێك بدەمەوە:

ئەو شارە ژیانی کۆمەلایەتی و شارستانێتیی مرۆڤە و، هەریەك لەو کۆشکانەش مرۆڤێکە و، دانیشتووانی کۆشکەکەش بریتین لە ئەندامەکانی ئەو مرۆڤە، وەك: چاو و گوێ و.. لایەنە ناسکەکانی وەك: دڵ و، نهێنی و، گیان و.. هاندەرەکانی وەك: ئارەزوو و، هێزە تووڕەیی و شەهوانی‌یەکانی. هەریەك لەو لایەنە ناسکانەش بۆ ئەنجامدانی بەندایەتی‌یەکی تایبەتی ئامادە کراوە و، هەریەکەیان "چێژ" و "ئازار"ی خۆی هەیە.. دەروون و ئارەزوو، هەروەها هێزە تووڕەییەکانیش وەك سەگی پاسەوانن لەو کۆشکەدا..

جا سەردانەواندن و ملکەچ بوونی ئەو لایەنە ناسك و بەرزانە بۆ فەرمانەکانی دەروون و ئارەزوو، لە ڕاستیدا، بەرزبوونەوە و سەرکەوتن نی‌یە. بەڵکو، بێ هیچ گومانێك کەوتن و دابەزین و دواکەوتنە! ئیتر بۆ خۆت لایەنەکانی‌تر لە ڕووناکیی ئەمەدا، لێك بدەرەوە.

● سەرنجی سێهەم:

مرۆڤ لە ڕووی کار و تێکۆشانی ماددی‌یەوە، زیندەوەرێکی لاواز و دەستەوسان و کۆڵەوارە! بازنەی دەسەلات و خاوەنێتیی بۆ شتان لەم ڕووەدا تەسك و دیاری کراوە و، ئەوەندە بڕ دەکات کە دەستی پێی بگات. تەنانەت بەشێکی زۆری ئەم کۆڵەواری و لاوازی و تەمبەلی‌یەی مرۆڤ، ئەو ئاژەڵە ماڵی‌یانەشی گرتووەتەوە کە جڵەویان بە دەستی مرۆڤ سپێرراوە!

بۆ نموونە گەر بەراوردی مەڕ و مانگای مالّی لەگەلّ هی کێویدا بکرێت جیاوازی‌یەکی مەزن لە نێوانیاندا دەردەکەوێت.

بەلاّم مرۆڤ لە ڕووی کارتێکراوی و وەرگیراوی و پاڕانەوە و لە خوا داواکردن، ڕێبوارێکی ئازیزە لە میوانخانەی دنیادا و، خوای گەورەی بەخشندە کردوویەتی بە میوانی خۆی و، هێندە ڕێزی لێ ناوە کە دەرگای گەنجینەکانی میهرەبانیی فراوانی خۆی بۆ خستووەتە سەر پشت و، خزمەتگوزار و دروستکراوانی خۆیشی لە خزمەتدا بۆ داناون و، بازنەیەکی تابلێی گەورە و فراوانیشی بۆ سوود و گەڕان و حەوانەوەی ئەو ئامادە کردووە، کە نیوە تیرەکەی بە ئەندازەی بینینی چاویەتی، بەلّکو تا کوێ خەیالّی دەڕوات ئەو بازنەیەش تا ئەوێ فراوانە.

جا ئەگەر مرۆڤ پشت بە خۆویستیی خۆی ببەستێت و، ئەوپەڕی ئاواتە بەرزەکانی ژیانی دنیابێت و، هەموو ڕەنج و تەقالا و کرد و کۆششێکی لە پێناوی دەستخستنی چەند تام و چێژێکی کەمخایەنی دنیادا بخاتە کار، ئەوا لە پاشاندا نوقمی بازنەیەکی تەسك دەبێت و، هەولّ و کۆششەکانی بەدەم باوە دەڕۆن و بێ ئەنجام دەردەچن و، لە ڕۆژی دواییشدا سەرجەم ئەندام و ئامێر و لایەنە ناسکەکانی، کە پێی بەخشراون، سکالاّی لەدەست دەکەن..

بەلاّم گەر تێبگات لەوەی کە میوانێکی ئازیزە و، لە چوارچێوەی ڕەزامەندی‌یەکانی خانەخوێکەیدا، کە خوای گەورەی شکۆدار و سەخاوەتمەندە، جوولاّیەوە و، سەرمایەی تەمەنیشی لە بازنەی کاری ڕەوادا بەسەر برد، ئەوا هەلّسوکەوتەکانی لە بازنەیەکی فراوانی ئەوەندە بەریندا دەبێت کە تا ژیانی هەمیشەیی بەردەوام دەبێت و، بە دلّنیایی و ئاسایش دەژی و، هەناسەی ئاسوودەیی هەلّدەکێشێت و دەحەوێتەوە و، دەتوانێت بەرەو بالاّترین پلەی بلّندی (أعلى عليين) بەرز بێتەوە. ئنجا لە دواڕۆژی

قیامەتیشدا هەموو ئەو ئامێر و لایەنە ناسك و ئەندامانەی خوا پێی بەخشیون، شایەتیی باشی بۆ دەدەن.

بەڵێ، ئەو ئەندامانەی لە مرۆڤدا دانراون، بۆ ژیانی بێ بایەخی ئەم دنیایە نین، بەڵکو چەند نیعمەتێکن لە پێناوی ژیانێکی بەردەوامی هەمیشەیی زۆر بەنرخدا پێی بەخشراون.

ئەگەر بەراوردێك لە نێوان مرۆڤ و ئاژەڵدا بکەین، دەبینین مرۆڤ چەندین ئامێری زۆری هەیە و لەم ڕووەوە سەد جار لە ئاژەڵ دەوڵەمەندترە. بەڵام لە ڕووی چێژ وەرگرتن لە ژیانی دنیا، لە ئاژەڵ گەلێ هەژارترە و تەنانەت سەد پلەش لە خواریەوەیەتی!

چونکە مرۆڤ لە هەر چێژ و لەزەتێکی ژیانی دنیادا، شوێنەواری هەزاران ئازاری سەر لێ شێوێن دەبینێت و، لە لایەکەوە ئازارەکانی ڕابوردوو، هەروەها پەژارە و خەم و خەفەتی ئێستا و مەترسییەکانی ئایندە، لە لایەکی تریشەوە ئەو ئازارانەی کە لە نەمانی لەزەت و خۆشییەوە پەیدا دەبن.. هەموو ئەمانە، چێژەکانی مرۆڤ تێکدەدەن و خۆشگوزەرانییەکەی لێڵ دەکەن. نابینی هەر تام و لەزەتێك کە لە دنیادا دەیچێژێت ئازارێك لە جێگایدا بەجێ دەهێڵێت؟

بەڵام ئاژەڵ وا نییە، چونکە بێ هیچ ئازارێك لەزەت لە ژیان دەبات و، بێ هیچ لێڵییەك تامی هەموو شتێك بە خۆشی دەچێژێت و، نە ئازارەکانی ڕابوردوو نە مەترسییەکانی ئایندە نایترسێنن. ئیتر بۆ خۆی بە خۆشی و حەوانەوە دەژی و شوکرانەی بەدیهێنەریشی دەکات.

کەواتە ئەم مرۆڤەی کە لە جوانترین شێوە و باشترین نرخ و بەهادا بەدی هێنراوە، ئەگەر بیری خۆی تەنها ئاراستەی ژیانی دنیا بکات، ئەوا دادەبەزێتە

خوارەوە و سەد پلە لە گیانەوەرێکی وەك چۆلەکە نزمتر دەبێت، بـا لـە ڕووی سەرمایەکەیەوە سەد ئەوەندەی ئاژەڵ بەرزتریش بێت.

ئەم ڕاستی‌یەم لە جێگایەکی تردا بە نموونەیـەك ڕوون کردووەتـەوە، وا بـەم بۆنەیەوە لێرەشدا دەیهێنمەوە:

پیاوێك (دە) لیرەی زێڕی بە خزمەتگوزارەکەی خۆی دا و فـەرمانی دایـێ کە دەستێك جل و بەرگی لـە باشترین پارچـەی نایـاب بـۆ خـۆی پـێ بکڕێـت. (هەزار) لیرەی زێڕیشی بە خزمەتگوزارێکی تر دا و لیسـتەیەکی بچووکیشـی دایـە دەسـت کـە پێداویستی‌یەکانی تێـدا نووسرابوون و، پـارە و لیسـتەکەی خستە ناو گیرفـانی ئـەم خزمـەتگوزارەوە و نـاردی بـۆ بـازاڕ. خزمـەتگوزاری یەکـەم بـە (دە) لیرەکـە دەسـتێك جـل و بـەرگی جوانـی لـە باشـترین پارچـەی نایاب بۆ خۆی کڕی.

خزمەتگوزاری دووهەمیش چاوی لەوی تر کـرد و، هێنـدەش نـەفام بـوو، لیستەکەی نەخوێندەوە، بەڵکو هەر هەزار لیرەکەی کردە دەسـتی فرۆشیار و داوای دەستێك جل و بەرگی پیاوانەی لـێ کرد، ئەم فرۆشیارە بـێ ویژدانـەش دەستێکی لە خراپترین جۆر بۆ هەڵبژارد. کاتێ ئەم خزمەتگوزارە بەدبەختە بـۆ لای گەورەکەی گەڕایەوە و لە بەردەمیدا ڕاوەستا، گەورەکەی تابڵێی قسەی پێ وت و سەرزەنشتی کرد و بە توندیش سزای دا.

دیارە ئەو کەسەش کە خاوەنی نزمترین هەسـت و وریـایی بێـت، دەزانێـت خزمەتگـوزاری دووهەم، کە هەزار لیرەکەی درایێ، بۆ ئەوە نـەنێررا هـەتا لـە بـازاڕ دەسـتێك بـەرگ و پۆشـاك بکڕێت، بـەڵکو بۆ ئـەوەی بازرگانی‌یـەکی گرنگ بەو پارەیەوە بکات.

مرۆڤیش وەهایە، کە ئەم هەموو ئامێرە مەعنەوی و لایەنە ناسکە مرۆڤانەیەی دراوەتێ، کە ئەگەر هەریەکەیان لەگەڵ ئەوەی لە ئاژەڵدایە بەراورد بکرێت، دەردەکەوێت سەد هێندەی هی ئاژەڵەکان فراوانتر و درێژخایەنترن. بۆ نموونە: لە کوێ "چاو"ی مرۆڤ کە هەموو پلەکانی جوانی دەناسێت و.. هەستی "چەشتن"ی کە تامی هەریەك لە خواردەمەنی یە جیاجیاکان دەزانێت و لێکیان جیا دەکاتەوە و.. "ژیری"یەکەی کە دەڕواتە ناو کاکڵەی ڕاستی یەکان و وردترین لایەنیانەوە و.. "دڵ"یشی کە لە شەوق و تاسەدایە بۆ هەموو جۆرێکی بەرزی و کەماڵێك کە بۆ مرۆڤ بشێت..

لە کوێ ئەمانەی مرۆڤ و هاوچەشنیان لەگەڵ ئامێرە سادەکانی ئاژەڵدا بەراورد دەکرێن، کە ئەوپەڕی تا دوو پلە یان سیان دەردەکەون و لەوە زیاتر هەست بە شتی تر ناکەن؟ مەگەر ئەو ئەرك و فرمانە تایبەتی یانەی کە بە ئەندامێك یان ئامێرێکی تایبەتیی ئاژەڵێکی دیاری کراو بەخشراوە، چونکە ئەم ئامێرە کاری خۆی زۆر لە مرۆڤ باشتر دەباتە سەر لەو کارانەدا کە بە مرۆڤ نەسپێرراون.

نهێنیی و هۆی زۆریی ئامێرەکانی مرۆڤ لەوەدایە کە لەبەر ئەوەی خاوەنی ژیری و بیرکردنەوەیە، ئەوا هەستەکانی ئادەمیزاد هێز و، گەشەکردن و، دەرکەوتن و، فراوانیی زۆرتریان بەدەست هێناوە. دەبینیت لەبەر ئەوەی پێداویستی یەکانی زۆر و جۆراوجۆرن، مەودای جەمسەربوونی هەستەکانیشی جیاوازن و، بەو بۆنەیەوە هەستەوەرەکانی زۆر جۆراوجۆرن. ئنجا لەبەر ئەوەش خاوەنی سروشتێکی وەهایە گەلێ شتی تێدا جەم بووە، ئەوا مرۆڤ بووە بە تەوەرەی چەندین هیوا و ئاوات و ئارەزووی زۆر و، چاوەڕوانی چەندین ئامانجی جۆراوجۆرە.

هەروەها لەبەر ئەوەی کارمەندی و ئەرك و فەرمانبەریيە سروشتييەکانی گەلێ زۆرن، ئەوا ئامێرەکانی فراوانییان بەدەست هێناوە. ئنجا بەهۆی ئەوەش کە سروشتەکەی بێ وێنەیە و بۆ چەندین جۆری پەرستش ئامادە کراوە، ئەوا توانایەکی پێ بەخشراوە کە دەتوانێت تۆوی "کاملی" لە خۆیدا کۆ بکاتەوە!

لەبەر ئەمانە، هەرگیز ناگونجێ ئەم هەموو ئامێرە زۆرانە، بەم زۆری و چڕییە، تەنها بۆ بەدەستهێنانی ئەم ژیانە فانی و کاتییەی دنیا بە مرۆڤ بەخشرابن. بەڵکو دەبێ ئامانجی سەرەکیی ژیانی مرۆڤ بریتی بێت لە ئەنجامدانی ئەو کارمەندی و فەرمانبەرییانەی کە چەندین مەبەستی بێ سنووریان تێدایە و.. بە ئەنجامدانی بەندایەتیشی بۆ خوای گەورە دەستەوسانی و هەژاری و کەمتەرخەمیی خۆی بەرامبەر بە خوای گەورە رابگەیەنێت و.. بە ڕوانینێکی فراوان تەسبیحاتی بوونەوەران بۆ خواوەند ببینێت و شایەتیشی لەسەر بدات و.. ئەو چاکە و بەخششانەی کە میهرەبانیی خواوەند بەخشیونی و ناردوونی بیانبینێت، تاکو شوکرانەیان لەسەر پێشکەش بکات و.. موعجیزاتی توانستی پەروەردگاریش لەم بەدیهێنراوانەی خوادا ببینێت، تاکو بیریان لێ بکاتەوە و، بە چاوی سەرسووڕمان و پەند لێ وەرگرتن بۆیان بڕوانێت.

دەسا ئەی مرۆڤی دنیاپەرست و، شەیدای ژیانی لەناوچووی دنیا و، بێ ئاگا لە نهێنیی: ﴿أحسن تقويم﴾!

گوێ لەم ڕووداوە ئەندێشەییە ڕابگرە، کە ڕاستیی ژیانی دنیا دەنوێنێت و، ڕووداوێکە "سەعیدی کۆن" چاوی پێ کەوت و گۆڕیی بە "سەعیدی نوێ" کە بەم جۆرەیە:

خۆمم وەك مرۆڤێك دی كە لـە سـەفەر بووم و بۆ شوێنێكی دوور ڕەوانـە كرابووم و ڕێگایـەكی دووورودرێژم لەبەربوو. گەورەكەشـم شەسـت لـیرەی زێڕی (هـەر ڕۆژە و لیرەیـەك) بۆ تـەرخان كردبووم. تا ڕۆژێكیـان ڕۆشـتمە ئوتێلێكـەوە كـە مـەلهای تێدا بـوو، منیش "دە" لیرەم لــەو كاتـەدا پــێ بـوو، هەموویانم لە یـەك شـەودا لەسـەر مێزی قومـار و لـە پێناوی ناوبانگ دەسـت كەوتندا دۆڕانــد، ئیـتر بـە دەسـتی بـەتاڵ مامـەوە و هیـچ كەسـابەتێكم بـە پارەكەمـەوە نــەكرد و، هیچیشــم نەهێشـتەوە تـاكو پێداویسـتی‌یەكانی ئـەو جێگایەمی پێ دابین بكەم كە بۆی دەڕۆم. بە كورتی لەو چێـژ و تامـە ناڕەوایە جگـە لـە ئازار و تـاوانی زۆر و زام و داخ و خـەم و پـەژارە هیچــی تـرم لـــێ پاشەكەوت نەكرد.

كاتـێ مـن لــەم نـائومێدی و خەفـەتباری و خـەم خواردنـەدا دەتلامــەوە، پیاوێكم لـێ پەیدا بوو، وتی:

- (هـەموو سـەرمایەكەت لـە دەسـت دا و، ئێستا شـایانی سزایت. وا بــە دەستی بەتاڵیش بـەرەو ئـەو شـارەی نیازتـە بـۆی بڕۆیـت ڕێ دەگریتەبـەر. جا ئەگەر وریا و خاوەنی بینایی دڵ بیت، ئەوا دەرگای تۆبـە و پەشیمان بوونـەوە هێشتا دانەخراوە، دەتوانیت بە نیـوەی قـازانجی ئـەو پازدە لیرەیـەی كـە ماوتـە كەسابەتی پێوە بكەیت و، هەندێ لە پێداویستی‌یەكانی ئەوێت بكڕیت).

كە لەمەدا ڕاوێژم بە "دەروون"م كرد، دەبینم ڕازی نی‌یە.. پیاوەكـە وتـی: "كەواتە سێ‌یەكی". نەفسم بەمەش ڕازی نەبوو. پیاوەكە وتی: "چواریـەكی". دەبینم نەفسـم نایـەوێ لـەو خـووەی دووچاری بووە لابـدات! پیاوەكـە بــە توورەییەوە پشتی تێكردم و ڕۆشت.

پاشان كە تەماشام كرد، وەك بڵێی هەموو شتێك گۆڕرا بێت و وەك خۆی نەمابێت، وا بوو لە بەرچاومدا!

خۆمم لەناو شەمەندەفەرێکدا دی کە بەوپەڕی توندی و بە پەلە لە تونێلێکی ناوزەویدا دەڕۆشت، لە سەرسووڕماندا شپرزە بووبووم. بەڵام هیچ چارێکم نەبوو و نەمدەتوانی نە بە لای ڕاست نە بە لای چەپدا بڕۆم. سەیر لەوەدا بوو لەم دیو و ئەو دیوی شەمەندەفەرەکەدا چەندین جۆر گوڵی ڕەنگین و جوان و سەرنج ڕاکێش و بەروبووم و میوەی بەتام دیار بوون. منیش وەکو مرۆڤە دەبەنگەکان دەستم بۆ بردن تاکو هەندێ لەو گوڵانە بکەمەوە و لەو میوە بەتامانەش شتێکم دەست بکەوێت. بەڵام هیچم دەست نەکەوت، چونکە هەر ئەوەنەدەی دەستم پێیان گەیشت، دڕکەکانیان بە دەستمدا چەقین و دەستیان زامدار کردم و خوێنیان لێ هێنا و، شەمەندەفەرەکەش لە ڕەوتی توند و تیژی خۆی بە خێرایی دەڕۆشت! بەم جۆرە، بێ ئەوەی هیچ سوودێکم دەست بکەوێت خۆم تووشی ئازار کرد.

فەرمانبەرێکی شەمەندەفەرەکە پێی وتم:

(پێنج قرووشم بدەرێ، تاکو ئەندازەیەکی باشت لەو گوڵ و بەروبوومانەی دەتەوێن بۆ بکەمەوە. خۆ تۆ بەم زامانەت چەندین هێندەی ئەوەی کە بەو پێنج قرووشە دەستت دەکەون زیانت پێ دەگات. سەرەڕای ئەو سزایەش کە لەسەر ئەم کارەت دەیچێژیت، چونکە بێ ڕوخسەت وەرگرتن دەستت بۆ بردوون).

لەو کاتەدا سەری دنیام لێ هاتەوەیەك و بە تەواوی کەوتمە پەژارە و تەنگانەوە. لە پەنجەرەکەوە سەیرێکی لای پێشەوەم کرد، تاکو بزانم کەی ئەم تونێلە کۆتایی پێ دێت؟ دەبینم کۆتایی ئەو تونێلە چەند کون و کەلەبەر و پەنجەرە و چاڵێکن و، هەریەك لە نەفەرەکانی ئەو شەمەندەفەرە فڕێ دەدرێنە ناو یەکێك لەو کون و چاڵانەوە! لە بەرامبەر خۆیشمەوە چاڵێکم دی لە هەردوو سەریەوە بەردی وەك "کێلی گۆڕ" دانرابوون. کە لە بەردەکانی

وردبوومەوە، دەبینم بە پیتی گەورە ناوی "سەعید"یان لێ نووسرابوو! لە ترس و بیم و سەرسووڕماندا بە دەنگی بەرز وتم: ئەی هاوار!!

کتوپڕ دەنگی ئەو پیاوەم هاتەوە گوێ کە لە دەرگای مەڵاکەدا ئامۆژگاریی زۆری کردم. گوێم لێ بوو پێی وتم:

– کوڕم! ژیریت هاتەوەبەر؟ لە مەستی بێدار بوویتەوە؟

وتم:

– بەڵێ، بەڵام دوای ئەوەی کە کار لە کار ترازا و، هیچ هێز و توانا و دەستەڵاتێکم لە دەستدا نەما.

وتی:

– تۆبە بکە و پشت بە خوا ببەستە.

وتم:

– وا کردم.

پاشان کە بێدار بوومەوە، "سەعیدی کۆن"م لێ ون بوو، "سەعیدی نوێ"م لە خۆمدا بینی!

لە خوا داواکارم ئەم ڕووداوە ئەندێشەییە بکات بە مایەی خێر. وا من هەندێکی لێك دەدەمەوە بۆت، ئەوی تریشی خۆت لێکی بدەرەوە:

ئەو سەفەرە، گەشتی مرۆڤە کە لە جیهانی "ڕۆح"ەوە دەست پێدەکات و، بە ناو پلەکانی جیهانی ڕەحم و، پاشان لاوی و، پیری و، گۆڕ و، بەرزەخدا دەڕوات و، بەرەو حەشر و سیرات و هەتاهەتایی بەردەوام دەبێت.

شەست لیرەکەش تەمەنی مرۆڤە کە شەست ساڵە. خۆ کاتێ لە تەمەنی چل و پێنج ساڵیدا ئەو ڕووداوە ئەندێشەییەم دی، هیچ بەڵگەیەکم بە دەستەوە نەبوو کە هەتا تەمەنی شەست ساڵی دەژیم، بەڵام یەکێك لە قوتابییە دڵسۆزەکانی قورئان ڕێنمایی کردم بۆ ئەوەی کە نیوەی ئەو تەمەنەی بە ئەغڵەب ماومە و دەکاتە پازدە ساڵ، لە پێناوی دواڕۆژدا بەکاری بهێنم..

ئەو تونێلەش، سەبارەت بە من، شاری ئەستەمبوولە..

ئەو شەمەندەفەرەش: "کات"ە. هەر سالێك وەك عەرەبانەیەکی ئەو شەمەندەفەرە وایە.

ئەو تونێلە ژیانی دنیایە.. گوڵ و میوە دڕکاوییەکانیش: لەزەتە ناڕەوا و گاڵتە و گەپە حەرامەکانن، کە تەنها ئازاری بیرکردنەوە لە نەمانیان دڵ و دەروون زامدار و خوێناوی دەکات..

واتای ئەو قسەیەی خزمەتگوزاری ناو شەمەندەفەرەکەش کە وتی: "پێنج قرووشم بدەرێ با باشترین شتێك کە دەتەوێ بتدەمێ" ئەوەیە کە: ئەو تام و چێژ و لەزەتانەی مرۆڤ لە ڕێی حەڵاڵەوە دەستی دەکەون، سەروزیادن بۆ گوزەران و حەوانەوەی و، پێویستیی ئەو بە حەرام ناهێڵنەوە.

ئەوانی تریش خۆت لێکیان بدەرەوە.

● **سەرنجی چوارەم:**

مرۆڤ لەم گەردوونەدا وەك منداڵێکی لاوازی نازدار و خۆشەویست وایە، ئەوەتا لە دووتوێی لاوازییەکەیدا هێزێکی گەورە و، لە کۆڵەوارییەکەشیدا توانایەکی مەزنی هەیە! چونکە بەهۆی هێزی ئەو لاوازی و توانای ئەو دەستەوسانی و کۆڵەوارییەوە، ئەم بوونەوەرانەی خراونەتە ژێر دەست و هەموویانی بۆ ژێربار و ملکەچ کراون!

جا ئەگەر مرۆڤ هەست بە لاوازیی خۆی بکات و، بە زمان و کردار و ڕەفتار لە پەروەردگاری خۆی بپاڕێتەوە و، بە کۆڵەواریی خۆی بزانێت و، هانا بۆ پەروەردگاری بیات و، شوکرانەبژێریی ئەوەش پێشکەش بە خوا بکات کە بوونەوەرانی بۆ ملکەچ و ژێربار کردووە.. ئەوا بە ئامانجەکانی دەگات و، ئاوات و مەبەستەکانی دێنەدی، کە ئەگەر بە توانای هەندەکی و

کەمی خۆی بوایە هەرگیز نەیدەتوانی بەڵکو بۆی مەیسەر نەدەبوو یەك لە سەدی ئەوەی دەست بکەوتایە کە لەو ڕێیەوە دەستی کەوت.

بەڵام هەندێ جار مرۆڤ بە هەڵەدا دەچێت و، ئەوەی کە بەهۆی پاڕانەوەی (زمانی حاڵ و ڕەفتار) دەستی کەوتوون، بە هی توانای خۆی لە قەڵەمیان دەدات! بۆ نموونە: ئەو هێزەی کە لە لاوازیی جووجکی مریشکدا هەیە، وا لە دایکەکەی دەکات کە لەگەڵ شێردا بجەنگێت و بەو چەشنە پارێزگاریی ئەو جووجەڵانەی بکات.. هەروەها ئەو هێزەی کە لە لاوازیی بێچووی شێردایە، دایکە دڕندەکەی بۆ خۆی ژێربار دەخات و دەیکات بە خزمەتگوزاری خۆی، بە ڕادەیەك کە ئەم بێچووە هەرچەند بچووك و لاوازە، کەچی هەردەم تێرە، بەڵام دایکەکەی بە برسێتی دەمێنێتەوە!

ئەم "هێز"ەی کە لە لاوازیدایە جێی سەرنجدانە.. ئەو "میهرەبانی"یەش کە لە لاوازییەوە سەرچاوە دەگرێت و دەردەکەوێت، شایانی تێڕامان و سەرسووڕمانە!

جا هەروەك منداڵی نەرمونۆڵ و ناسکی خۆشەویست بەهۆی گریان و لاوازییەکەیەوە، بەزەیی و سۆزی کەسانی دەوروبەری دەست دەکەوێت و، بە مەرام و مەبەستەکانی دەگات و، زلهێزان و پادشایانی بۆ ملکەچ دەبن و، لەم ڕێیەوە هێندەی دەست دەکەوێت کە هەرگیز بە هێزە کەمەکەی خۆی یەك لە هەزاری ئەوەی دەست نەدەکەوت..

واتە لاوازی و کۆڵەوارییەکەی هۆی ئەوەن بەزەیی خەڵکی بجووڵێنن و پارێزگاریی لێ بکەن، بە ڕادەیەك کە بە تەنها پەنجەیەکی بچووکی، گەورە پیاوان و میر و پادشایانی بۆ ملکەچ دەبن. خۆ ئەگەر ئەم منداڵە نکوولی لەو بەزەییە بکات و، ئەو پارێزگارییەش بە تاوانبار دابنێت و، بە نەفامی و لەخۆبایی بوونەوە بڵێت: "من بە هێز و توانا و ویستی خۆم ئەو هەموو مرۆڤە

دەستەڵاتدارە بەتواناکانەم ملکەچ کردوون".. دیارە جگە لە زللـە لێدان شایانی هیچی تر نابێت..

هەروەك ئەم منداڵە لەم نموونەیەدا ئاوایە، مرۆڤیش وەهایە! چونکە ئەگەر مرۆڤ نکوولی لە میهرەبانی و بەزەیی بەدیهێنەری خۆی بکات و، تاوان بداتە پاڵ دانایی خوای گەورە و بە وێنەی قاروون ئەویش بڵێت: ﴿إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَى عِلْمٍ عِندِي﴾ (القصص:٧٨). (واتە: ئەم سەروەت و سامانەم بەهۆی زانستێکی خۆمەوە دەست کەوتووە) ئەوا بێ گومان خۆی دووچاری ئەشکەنجە و ئازار دەکات. چونکە ئەو پلە و پایە و دەسەڵاتەی کە مرۆڤ هەیەتی و، ئەم پێشکەوتن و ئاسۆ شارستانێتی و ژیارەی ئەو، هی بەرزی و هێزی دەمقاڵی و زاڵ بوونی خۆی نی‌یە و، هیچ کام لەمانە ئەو شتانەی دەست نەخستوون. بەڵکو لەبەر لاوازی و کۆڵەواری و هەژاری و دەستکورتیی مرۆڤە کە یارمەتی دراوە و چاکەی لەگەڵدا کراوە و هەموو ئەمانەی پێ بەخشراوە و ڕێزی لێ گیراوە.. هەروەها هۆی ئەو دەستەڵاتەی کە هەیەتی هەرگیز ئەو هێز و زانیاری‌یە نی‌یە کە لە توانایدا هەیە، بەڵکو تەنها میهرەبانی و دانایی خوای پەروەردگارە کە ئەم هەموو شتانەی بۆ ژێربار خستووە و بە دەستی مرۆڤی سپاردووە.

بەڵێ، ئەو مرۆڤەی کە لە بەردەم دووپشکێکی کوێر و مارێکی بێ پێدا دەستەپاچە بێت، هەرگیز خاوەنی ئەو توانایە نی‌یە کە لە کرمێکی بچووك بەرگی ئاوریشمی بکاتە بەر و، لە مێرووییەکی ژەهراویش هەنگوینی دەرخوارد بدات! بەڵکو تەنها ئەنجامی لاوازی‌یەکەتی کە خوای میهرەبان و پەروەردگاری بەخشندە، ئەوانەی بۆ گوێڕایەڵ کردوون!

ئەی کاکی مرۆڤ! مادەم ڕاستی بەم جۆرەیە.. ئەوا واز لە خۆویستی و لەخۆبایی بوون بهێنە و، لە بەردەم دەرگای خوایەتیی خوای گەورەدا

کۆڵەواری و دەستەوسانی و لاوازیت بە زمـانی داوا و پاڕانەوە ڕابگەیەنە و، بە زمانی نزا و لالانەوەش هەژاری و دەستکورتیت ئاشکرا بکە و، دەری بـبڕە کە بەندەیەکی ڕاستەقینەی بێگەردی خوای گەورەیت و، بڵێ: ﴿حَسْـبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾ و، ئیتر بۆ خۆت بە پلەکانی سەربەرزیدا سەربکەوە!

هەرگیز نەڵێیت: (من چیم و بایەخم چی‌یە، تا لە لایەن خواوەنـدی داناوە بە تایبەتی بە مە بەست و چاودێریی خۆی ئەم گەردوونەم بۆ ژێربـار بخرێـت و، پاشان داوای شوکرانەبژێری‌یەکی گشتیم لـێ بکرێـت)؟! نـەخێر هـەرگیز وا نەڵێیت. چونکە هەرچەند بە گوێـرەی دەروونـی خۆت و شێوەی ڕواڵـەتیت وەك "نـەبوو" وایـت، بـەڵام بـەپێی پلـە و فەرمانبــەریی ژیـانت سـەیرکەرێکی وریایت و دەڕوانیتە ئەم بەدیهاتووە مەزنانە و.. زمانێکی گۆیای ڕەوانیـت کـە بە ناوی ئـەم هـەموو بوونـەوەرە پڕ لـە دانایانـەوە دەدوێیـت و،.. خوێنـەرێکی وریــای ئــەم کتێبــەی گـــەردوون و جیـــهانیت و.. سەرپەرشـتیکارێکی بیرکــەرەوەی ئــەم بوونــەوەرە تەســبیحات گوزارەیــت و، لــە حوکمــی مامۆســتایەکی شــارەزا و ئــەندازیارێکی بــەڕێزدایت بــۆ ئــەم هــەموو بەدیهێنراوانەی کە خەریکی بەندایەتین و سەریان لە سوژدەدایە.

بەڵێ، ئەی کاکی مرۆڤ! تۆ لە ڕوانگەی جەستەی ڕووەکـی و دەروونـی ئاژەڵیتـەوە، لـەناو شـەپۆلەکانی ئەم بوونـەوەرە زۆر و سەرسـووڕهێنەرانەدا، بەشێکی بچـووك و کـەم و بێ نـرخ و بەدیـهێنراوێکی هـەژار و زیندەوەرێکـی لاوازیت.. بەڵام لـەو ڕووەی کـە مرۆڤایەتی‌یەکـەت بـە پـەروەردەی ئیسـلامی تەواو بوو بێت و، بە ڕووناکیی ئیمان - کـە ڕووناکیی خۆشەویستیی خـوای تێدایـە - ڕوون بووبێتـەوە، لـەم بەندایەتی‌یـەتدا پادشـایت و، لـەم هـەندەکی بوونەتدا هەمـەکییت و، لـەم بچووکی‌یـەتدا جیـهانێکی فراوانیـت و، لەگـەڵ کـەم نرخیـتدا پلەیـەکی بـەرزت هەیـە، چونکـە تەنـها تـۆ سەرپەرشـتیکاری

(خاوەن بینایی ڕوونی) ئەم بازنە فراوانەی بوونەوەرانیت کـە لـە بەرچاودایە، بە ڕادەیەك کە دەتوانیت بڵێیت:

(پەروەردگاری میهرەبانم ئەم دنیایەی بـۆ کـردووم بە مەڵبەند و، مانگ و ڕۆژ بە چرا و ڕووناکی و، بەهار بە چەپکێ گوڵی دڵڕفێنی جوان و، هاوینیش بە سفرە و خوانێکی پڕ لـە نـاز و نیعمـەت و، ئاژەڵیشـی بـۆ کـردووم بـە خزمەتگوزاری بەردەست و، ڕووەکیش بە جوانی و ئارایشتی ناوماڵم).

پوختەی قسەکان ئەوەیە کە:

ئەگەر گوێڕایـەڵی نـەفس و شـەیتان بیـت، ئـەوا دەکەویتـە خـوارەوە و دادەبەزیتە نزمترین پلەوە، بەڵام ئەگەر گوێ بۆ حەق و قورئان ڕابگریت، ئەوا بەرەو باڵاترین پلەی بڵندی بەرز دەبیتەوە و، دەبیـت بـە جوانـترین بوونـەوەری ڕێککراو(أحسن تقویم)ی ئەم گەردوونە.

● سەرنجی پێنجەم:

مرۆڤ وەکو میوان و کارمەندێك نێرراوەتە دنیا و، لێـهاتوویی و بـەهرەی زۆر گرنگی دراوەتێ و، لەبەر ئەمەش چـەندین ئـەرك و کارمـەندیی گـەورە و گرنگی پێ سپێرراوە.

جـا بـۆ ئـەوەی مـرۆڤ کارەکـانی ئـەنجام بـدات و، بـۆ ئـەو ئامـانج و کارمەندییە گەورانـە تێبکۆشێـت، شـەوقی بۆ کـرداری چاك و، هەڕەشـەی سامناکی لەسەر کرداری نابەجێ بۆ دانراوە.

وا لـێرەدا و لـە پێناوی هەسـت کـردن و تێگەیشـتن لـە نـهێنیی: "أحسـن تقویم"، کارمەندییەکانی مرۆڤ و بناغەکانی بەندایەتی، کـە لـە جێگایـەکی تردا بە درێژی لێیان دواین، بە کورتی باس دەکەین و، دەڵێین:

دوای ئەوەی کە مرۆڤ دێتە ئەم جیهانە، دوو لایـەنی بەندایـەتی و پەرستن هەن دەبێ ئەنجامیان بدات:

لایەنی یەکەم: پەرستن و تێفکرینی نادیار.

لایەنی دووهەم: پەرستن و پاڕانەوەی ئامادە و ڕووبەڕوو.

لایەنی یەکەم: بریتی‌یە لەوەی کە لە ڕێی گوێڕایەڵی‌یەوە ئەو دەستەڵاتداری‌یەی خواوەند بسەلمێنێت کە لە گەردووندا دیار و ئاشکرایە و، بە سەرسووڕمان و ڕێز لێگرتنەوە سەیری کەماڵ و جوانی‌یەکانی پەروەردگار بکات..

پاشان پەند و دەرس و ئامۆژگاری لە نەخش و نیگارە ناوازەکانی ناوە جوان و بێگەردەکانی خواوەند وەربگرێت و ڕایان بگەیەنێت و بڵاویان بکاتەوە..

پاشان گەوهەر و مرواریی ناوە پەروەردگاری‌یەکان - کە هەریەکەیان گەنجینەیەکی نهێنی و مەعنەوین - بە تەرازووی هەست و ئیدراك و بینایی دەروون لێك بداتەوە و، بە ڕووناکیی: ڕێزلێنان و گەورەیی و میهرەبانی، کە لە دڵەوە دێن، هەڵیان بسەنگێنێت..

پاشان لە کاتی خوێندنەوەی پەڕەکانی ئاسمان و زەوی و لاپەڕەکانی بوونەوەراندا، کە نووسراوانی قەڵەمی توانستی خواوەندن، بە ڕێزلێنان و سەرسووڕمانەوە لێیان ڕابمێنێت..

پاشان کە بۆ جوانیی بوونەوەران و بەدیهێنراوە ناسکۆڵە و جوانەکانی بوونەوەران دەڕوانێت، بەلایەوە جوان بن و، نرخی شیاویان لەو سەیرکردنەدا بۆ دابنێت و، حەز بکات بەدیهێنەری جوانی ئەو بوونەوەرانە بناسێت و، بە پەرۆشەوە هەوڵی ئەوە بدات کە بگاتە پلەی حوزوور و خزمەت بەدیهێنەری خاوەن کەماڵ و، ئاوڕلێدانەوەی پەروەردگار بەدەست بهێنێت.

لایەنی دووهەم: بریتی‌یە لە پلەی حوزوور و ئەو گفتوگۆیەی کە لە شوێنەوار جێ دەستەوە دەڕوات بۆ کاریگەر و بەدیهێنەر..

دەبینێ: بەدیهێنەرێکی مەزن دەیەوێ لە ڕێی موعجیزاتی بەدیهێنراوانیەوە، خۆی بناسێنێت. ئەمیش بەرامبەر بەوە، ئیمانی پێ دەهێنێت و دەیناسێت..

پاشان دەبینێ: پەروەردگارێکی میهرەبان دەیەوێت بە بەروبوومە شیرینەکانی میهرەبانی‌یەکەی، خۆی لەلا خۆشەویست بکات. ئەمیش لە بەرامبەر بەوە، بە خۆشەویستی و بەندایەتیی بێگەرد و پاك خۆی لای ئەو خۆشەویست دەکات..

پاشان دەبینێ: بەخشندەیەکی سەخاوەتمەند، لە تام و لەزەتی نیعمەتی ماددی و مەعنەویدا نوقمی دەکات. ئەمیش بەرامبەر بەوە، بە کردار و حاڵ و گوفتار، تەنانەت گەر بۆی بکرێت بە گشت هەست و ئامێرەکانیشی، سوپاسگوزاری و شوکرانەبژێریی پێشکەش دەکات..

پاشان دەبینێ: خواوەندێکی جوان و مەزن لە ئاوێنەی ئەم بوونەوەرانەدا گەورەیی جوانیی خۆی، بە جۆرێکی سەرنج ڕاکێش، دەردەخات. ئەمیش لە بەرامبەر هەموو ئەوانەوە "الله اکبر.. سبحان الله" دووپات دەکاتەوە و، بێ هیچ بێزاربوونێك و، بەوپەڕی ڕێز و سەرسووڕمان و، بە خۆشەویستی‌یەکی تواوەی ناو خۆنەویستی، سوژدەی بۆ دەبات..

پاشان دەبینێت: دەوڵەمەندێکی ڕەها سامانە بێ کۆتایی و گەنجینە نەبڕاوەکانی خۆی بەوپەڕی سەخاوەتمەندی دەخاتە ڕوو. ئەمیش بەرامبەر بەوە، بەوپەڕی هەژاری و بە کەماڵی ڕێز و ستایش، داخوازی و داواکاری‌یەکانی خۆی پێشکەش دەکات..

پاشان دەبینێت: ئەو بەدیهێنەرە شکۆمەندە زەویی کردووە بە پیشانگایەکی سەیری بەدیهێنراوە سەرسووڕهێنەر و نایابەکانی خۆی. ئەمیش لە بەرامبەر ئەوە، کە بۆ ئەو پیشانگایە دەڕوانێت بە لایەوە جوان دەبێت و

"ما شـاء الله" دەکـات و، ڕێـز و نرخـی شـایانی خۆیـان دەداتـێ و، "بـارك الله" دەڵێت و، بە "سبحان الله" کردن سەرسووڕمانی خۆی دەردەخات و، بـە "الله أکبر" وتنیش ڕێز و گەورەیی خواوەندی بەدیهێنەریان دەردەبڕێت..

پاشان دەبینێت: خوایەکی تاکی تەنیا مۆری یەکتایی، کە بە هیچ کەسێك لاسـایی ناکرێتـەوە، لـە هـەموو بوونـەوەران دەدات و نیشـانەی یـەکتایی بەدیهێنەریان لەسەر دەنەخشێنێت و ئالآی "یەکتایی" لەسەر هەموو ئاسۆکانی جیهان هەڵدەکات و، بەمەش پەروەردگارێتیی خـۆی ڕادەگـەیەنێت. ئـەمیش لـە بـەرامبەر هـەموو ئەوانـە، تەسـدیق و ئیمـان و یەکتاپەرستی و ملکـەچی و شایەئمان و بەندایەتی، ڕادەگەیەنێت.

مـرۆڤ، بـەم جـۆرە پـەرسـتن و بیر کـردنەوانە، دەبێـت بـە "مـرۆڤی ڕاستەقینە" و، دەری دەخات کـە لـە جوانـترین و ڕێکـترین شـێوە و باشـترین نرخ و بەهادایـە و، بە بۆنـەی پیـت و بەرەکـەتی ئیمانـەوە، شـایانی هـەڵگرتنی ئەمانەتی گەورە و جێنشینی دەستپاکی سەرزەوی دەبێت.

دەسا ئەی ئەو مرۆڤە بێ ئاگایەی کە لە: "احسن تقویم"دا بـەدی هێنراوە، بـەڵام لەبـەر سـەرەڕۆیی و ویستی بـەدی خـۆی، بەرەو "اسـفل سـافلین" بـەر دەبێتەوە! بە باشی گوێم لـێ ڕابگرە و، سـەیری ئـەو دوو تابلۆیـە بکـە کـە لـە مـەقامی دووهـەمی "وتـەی حەڤدەهـەم"دا نووسـراون. تـاکو بـە چـاوی خـۆت ببینیت کە چۆن منیش وەك تۆ دنیام خۆش و شیرین دەهاتە بەرچاو، کاتـێ کـە لـە مەستی و بێ ئاگـایی لاویـدا بـووم. بـەڵام کاتـێ لـە بەرەبـەیانی پـیریدا لـە مەستیی لاوی بێدار بومـەوە، ئـەو ڕووەی دنیـا کـە ڕووی لـە دواڕۆژ نیـیە و من بە جوانم دەزانی، بینیم ڕوویەکی تابلێی ناشـیرینە. جـا بـۆ ئـەوەی مـەودای جوانیی ئەو ڕووەی دنیا ببینیت کە ڕووی لە دواڕۆژە، ئـەوا سـەیری ئـەو دوو تابلۆیە بکە لە کتێبی (وتەکان)دا.

تابلۆی یەکەم: دنیای "بێ ئاگایان" پیشان دەدات. من بێ ئەوەی تیایدا مەست ببم، بینیم ئەم دنیایە لە دنیای گومڕایان دەچێت، کە پەردەکانی "بێ ئاگایی" بە تەواوی داپۆشیون.

تابلۆی دووەم: ئاماژە بۆ ڕاستیی دنیای "ئەهلی هیدایەت" و خاوەنی دڵانی دڵنیا دەکات.

هیچ دەستکارییەکی ئەو دوو تابلۆیەم نەکرد. بەڵکو لە پێشدا چۆن بوون هەر بەو جۆرە هێشتمنەوە. خۆ هەرچەندەش لە شیعر دەچن، بەڵام شیعر نین.

﴿سُبْحانَكَ لا عِلْمَ لَنَا إلاّ مَا عَلّمْتَنا إنّكَ أنْتَ الْعَليمُ الحَكيمُ﴾.

﴿رَبِّ اشْرَحْ لي صَدري ۞ وَيسِّرْ لي أمري ۞ واحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِساني ۞ يَفْقَهُوا قَولي﴾.

اللهم صل على الذات المحمدية اللطيفة الأحدية، شمس سماء الأسرار، ومظهر الأنوار ومركز مدار الجلال، وقطب فلك الجمال. اللهم بسره لديك، وبسيره اليك، آمِنْ خوفي، وأَقِلْ عثرتي، وأذْهِب حزني وحرصي، وكن لي، وخذني إليك مني، وارزقني الفناء عني، ولا تجعلني مفتوناً بنفسي، محجوباً بحسي، واكشف لي عن كل سر مكتوم. يا حي يا قيوم، يا حي يا قيوم، يا حي يا قيوم. وارحمني وارحم رفقائي، وارحم أهل الإيمان والقرآن. آمين يا أرحم الراحمين ويا أكرم الأكرمين.

﴿وآخِرُ دعواهم أن الحمدُ لله ربِّ العالمين﴾.

* * *

دوو تابلۆ

(بیست و پێنج ساڵ پێش ئێستا و[1] لەو کاتەدا کە لە ئەستەمبوڵ لەسەر گردی "یووشەع"ی لێواری بسفۆڕدا بڕیاری تەرکی دنیام دا، چەند هاوەڵێکی ئازیز هاتن بۆ لام تاکو لەو بڕیارەم پەشیمانم بکەنەوە و بۆ حاڵەت و باری یەکەم جارم بمگێڕنەوە! منیش پێم وتن: لێم گەڕێن هەتا سبەینێ با ئیستیخارەیەکی پەروەردگارم بکەم! بۆ بەیانی ئەم دوو تابلۆیەی خوارەوە بۆ دڵم هاتن، کە هەرچەند بە شێوە و ڕوخسار لە شیعر دەچن، بەڵام شیعر نین. هەر بەو شێوازەش هێشتمنەوە کە هاتنە دڵمەوە و لەبەر ئەو خاتیرە پیرۆزە قەڵەمم تێ نەبردن. پاشان لە کۆتایی وتەی بیست و سێهەمدا دانران و، لەبەر گونجاویی ئەم پلە و مەقامەش هێنرانە ئێرە)

تابلۆی یەکەم

(کە وێنەی ڕاستیی دنیایە لە نیگای بینینی گومڕایانەوە)

بۆ لای دنیا بانگم مەکە! من خۆم هاتم و بەدی و بێ کەڵکیی ئەوم دی..

چونکە لەبەر ئەوەی "بێ ئاگایی" تیایدا بوو بە پەردە و نووری "حەق"ی داپۆشی، ئەوا:

سەرجەمی بوونەوەرانم بە: "فانی" و "زیانبەخش" هاتە پێش چاو.

گەر دەڵێیت: "بوون". دەڵێم: بەڵێ، ئەو بەرگەشم پۆشی، بەڵام گەلێ گیروگرفتی "نەبوون"م لەو پێناوەدا هاتەڕێ!

---

(١) واتە ساڵی ١٩٢٢ز. (وەرگێڕ)

گەر دەڵێیت: "ژیان". دەڵێم: تامی ئەویشم نۆشی، بەڵام گیرۆدەی گەلێ سزا و ئازاری سەختی ژیان بووم.. چونکە لەم ژیانەدا:

"مانەوە"ی مرۆڤ بۆ ئەو بەڵایە..

"ژیری" سزایە و "تەمەن" هەوایە..

"کەماڵ" فەنایە و.. "کردار" ڕیایە!

تەنانەت نۆشی ئاوات و هیواکانی ئەم ژیانە هەر خۆیان دەبن بە نێشی ئازار و ئەشکەنجەکانی!

"بەیەك شادبوون"یش خودی نەمانە

ئەوەی کە دەردە تۆ پێت دەرمانە!

ڕووناکی‌یەکانی ئەم جۆرە ژین و بیرکردنەوەیەش تاریکستانێکی ڕەش و چڕ بۆ مرۆڤ فەراهەم دەهێنن و خۆشەویستانیش لەم ڕوانگەیەدا بە وێنەی "هەتیوان"ی بێ نەوا لە پێش چاودا دەنوێنن..

ئەو "دەنگانە"ش کە دێنە گوێی مرۆڤ تێکڕا هەواڵی دڵتەزێنی جودایی و لێکدابڕانیان پێیە و، "زیندووان"یش وەك مردووی بێ گیان دەردەکەون.

سەرتاپای "زانستەکان"ی ئەم جۆرە ژیان و دنیایە، وەهم و ئەندێشەی بێ بناغەن و.. هەزاران دەرد و زام و بیماریش لە توێی "دانستەکان"یدا حەشار دراون..

"تام و چێژەکان"یشی سەرتاپا دەرد و ئازارن و.. هەزاران جۆری "نەبوون"یش لە دووتوێی تەنها یەك "بوون"دا خۆیان مەڵاس داوە.

ئەگەر دەشڵێیت: ئەدی ئەی "خۆشەویست"؟!

دەڵێم: بەڵێ، "خۆشەویست"یشم دۆزی‌یەوە، بەڵام سەد ئاخ لە دەست جودایی، کە چەندە ئازاری سەخت دەرخواردی مرۆڤ دەدات!

* * *

تابلۆی دووهەم

(کە وێنەیەکە ئاماژە بۆ ڕاستیی دنیا دەکات بە لای ڕێڕەوانی ڕێی هیدایەتەوە)

هەر ئەوەندەی پەردەی "بێ ئاگایی" لە بەرچاودا لاچوو، بە ئاشکرا نووری "حەق"م بینی و، دەرکەوت کە:

"بوون" بەڵگەی زاتی ئەوە و.. "ژیان"یش ئاوێنەیەکە "حەق"ی تێدا دەدرەوشێتەوە..

"ژیری"ش کلیلی گەنجینەکەیە و.. "نەمان"یش دەرگای "مانەوە"یە!

بریسکەی "کەماڵ" کوژایەوە.. بەڵام خۆری "جەماڵ" لەو ئاسۆیەوە هەڵهات!

ئیتر دوای ئەوە:

"نەمان" بوو بە خودی "بەیەك شادبوون" و.. "ئازار"یش تام و چێژی خۆش و بەلەزەتی بەرهەم هێنا.

بینیم کە "تەمەن" هەر خودی کردارەکانی مرۆڤە و، تا "ئەبەد"یش ئەو تەمەنە درێژخایەن و بەردەوامە..

"تاریکی"یش توێکڵی سەر ڕووی "ڕووناکی"یە و.. ژیانی ڕاستەقینەش لە "مردن"دایە!

"شتان"م بە هاودەم و دڵدەرەوە و هاوڕاز هاتنە پێش چاو.. "دەنگەکان"یشم بە زیکر و یادی خوای گەورە هاتنە بەر گوێ، چونکە سەرجەمی بوونەوەران سەرگەرمی زیکر و تەسبیحن.

بۆم دەرکەوت کە:

"هەژاری" گەنجینەی "دەوڵەمەندی"یە و.. "هێز"یش لە دووتوێی "بێ دەستەڵاتی" و کۆڵەواریدایە!

گەر خوای گەورەت دۆزیەوە، هەموو شتێك دەبێت بە هی تۆ. بەڵێ، گەر تۆ بەندەی خاوەنی ئەو موڵکانە بیت، ئەوا سەرجەمی موڵکەکانی ئەو دەبن بە موڵکی تۆ! دەنا گەر بەندەی دەروونی خۆت بیت و لە نەفست ڕازی بیت، ئەوا بێ گومان گرفتاری گەلێ بەڵای بێ ژمارە دەبیت و، سزای چەندین ئازاری بێ سنووریش دەچێژیت.

بەڵام گەر بەندەی ڕاستەقینەی خوای گەورە بیت و، بە ڕاستی ئیمانت پێ هێنا، ئەوا فەرموو خاوێنی و بێگەردی‌یەکی بێ سنوور ببینە و تامی بەختەوەری‌یەکی لەژمارەبەدەر بنۆشە و بەدەستی بهێنە.

پێرستی بابەتەکان

بابەت | **لاپەڕە**

مرۆڤ و ئیمان

(لە دوو باس پێکهاتووە)

(باسی یەکەم)

(باسی دووهەم)

(دوو تابلۆ)

ئەگەر دەتەوێ تێبگەیت لەوەی کە تەنها **(ئیمان)**:

- پلەی هەرە بەرزی نێوان بەدیهێنراوان بە ئادەمیزاد دەبەخشێت..
- لە پێش چاوی مرۆڤدا "بوونەوەران" بە ڕووناکی پیشان دەدات و، بە نهێنییەکی واتای: ﴿ اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴾ ئاشنای دەکات..
- هێزێکی ڕاستەقینەی ئەوتۆی دەداتێ کە بتوانێ بەرامبەر "کارەساتەکان" ڕابووەستێ و لە "تەنگانەکان" ڕزگاری بێ..
- چۆن "کەسایەتیی ئیمانی"ی تاك و کۆمەڵ بنیات دەنێت..
- لە ڕێی "نزا" و "بەندایەتی"یەوە گەنجینەی "میهرەبانیی خوای گەورە" بە مرۆڤەکان دەناسێنێ..

بۆ تێگەیشتن لەمانە و گەلێ باسی تری هاوشێوەیان، فەرموو **"ئەم پەیامە"** بخوێنەرەوە.

نرخی (١٥٠٠) دینارە